

זאת היתה שבת

שבת פרשת תולדות תשע"ט

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

מי מבין יותר -
**תלמיד חכם או
נהג מונית?**

שתי דרכים ללימודי
חולין על טהרת הקדש

ברכות בחשבון
עיונים ורמזים בפסוקי הפרשה **43**

המדור אינדיים
נפש אלקית ונפש בהמית **45**

03 פרצוף 'שמור וזכור'
שיעור לבנות אולפנת לבונה

16 האמונה התמידיית והבטחון הגואל
שיעור לבנות תיכון 'יעלת חן' - ירושלים

32 מעין גנים
"ציד בפיו"

36 טעם מצוה
מצות התפילה

39 סיפור חסידי
רבי צבי הירש משרת

41 מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים

הקדמת המערכת

שבת שלום וחדש טוב ומבורך לכל הקוראים היקרים,

השבוע בחוברת ואביטה:

נפתח בשני שיעורים מהעת האחרונה שמסר הרב לקבוצות של תלמידות. בשיעור הראשון – שנמסר בערב שבת וירא לבנות אולפנת לבונה – נקרא **פרצוף ביאורי** "זכור" ו'שמור' **בדבור אחד נאמרו**", עם שלל תובנות בעבודת השבת, זוגיות ועוד. השיעור השני – **אמונה וביטחון** – הוא השיעור הששה עשר בסדרת השיעורים לבנות תיכון 'יעלת חן' מירושלים, והוא עוסק בכח הנצחי של האמונה, ובנחיצות של הבטחון כדי להתקדם אל הגאולה ו'להוליד' אותה למציאות.

השבוע חוזר אלינו מדור **מעין גנים**, עם מאמר יסודי על **פרצוף האהבות בתורה וההבדל בין אהבת יצחק לעשו לאהבת רבקה ליעקב**.

בטעם **מצוה** נלמד על **מצות התפילה** ועל הלימוד מתפילתם של יצחק ורבקה. ואת **הסיפור החסידי** נקדיש השבוע לבעל ההילולא, הצדיק המופלא, **רבי צבי הירש משרת מרימוב**.

במענות ותשובות נקרא השבוע על דרבון מול הכלה בחינוך, על מריבות במשפחה, זכותנו על ארץ ישראל ועוד. ובברכות **בחשבון** נטעם מכמה תופעות חשבוניות מעניינות בפרשה. נסיים עם **המדור לילדים**. והפעם, **רזי** יסביר לנו שיעור בסיסי בחסידות – על **נפש אלקית ונפש בהמית**, מהן ומה אנחנו עושים אתן?

הודעות:

בשבוע הבעל"ט יתקיים מינוי-סמינר של הרב בברצלונה – ספרד, בנושא 'המהפכה הרביעית'. קשה לכם להגיע? אי"ה תוכלו לצפות בשידור ישיר באתר שלנו ביום ראשון בשעה 17:30. השיעור באנגלית. התוועדות י"ט בכסלו הולכת וקרבה – פרטים בגב החוברת. רוצים לזכות בכרטיס כניסה להתוועדות מלווה-מלכה של הרב לתורמי האירוע? תעברו לגב... אנחנו שוב מזכירים להורים ולילדים המתוקים שאת התשובות לחידה השבועית יש להשאיר במערכת הפנימי-פון בקול ברור ובתוספת שמכם, מקום המגורים שלכם ומספר הטלפון. ב"ה משבוע לשבוע כמות העונים, מכל רחבי הארץ, הולכת ועולה.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צ'אן | אביחייל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתאל גלעדי

"זכור ושמור בדיבור אחד"

קיצור מהלך השיעור

בשיעור שהעביר הרב לבנות צעירות, ליד נרות השבת, נלמד 'פרצוף' שלם של פירושים במאמר חז"ל "זכור ושמור" בדבור אחד נאמרו" (ולמעיינים, יש כאן כמה הסברים חשובים להגיון בו נבנה פרצוף מעין זה), וגם הודגשה החוויה הרב-חושית של "זכור" ו"שמור" בשבת. הנושא שייך במיוחד בשנת **תשע"ט**, העולה בגימטריא **זכור-שמור**, אך כמובן כל שבת זמנו היא (והשראת השבת מלווה יהודי במשך כל ימות השבוע).

השיעור גדוש 'עבודה' ביחס לשבת קדש, ומתוך התפיסה של "זכור" ו"שמור" כזוג, זכר ונקבה (כפי שמופיע בזהר), יש בו גם הרבה תובנות ביחס לחיי הנישואין (וההכנה אליהם עוד בגיל הנעורים, גילן של משתתפות השיעור). בשני התחומים מושם דגש על מקומה המרכזי של האשה. ותמצית הפרצוף: בראש העליון **שבכתר**, כח **האמונה**, "זכור" ו"שמור" הם האמונה בה' ובמשה עבדו; בשני הראשים הבאים, כחות **התענוג והרצון**, הם העבודה לענג את השבת והשמירה עליה בתוקף הרצון; **בחכמה ובינה** הם שני טעמי שבת – "זכרון למעשה בראשית" ו"זכר ליציאת מצרים"; **בדעת** הם "יחודא עילאה" ו"יחודא תתאה" וגם כוונת שבת ושמירתה בפועל (וגם היחס בין שמירת שבת לחילולה במקום פיקוח נפש); **בחסד וגבורה** היינו אהבת ה' ויראת ה' שבשבת, וכן מדת יום ומדת לילה שבכל שבת; **בתפארת** מצות עשה ומצות לא-תעשה שבשבת; **בנצח ובהוד** נמצא עצם היחס של "זכור" לדכורא, 'שמור' לנוקבא, והם גם היחס בין זכרון השבת מראש לחיות השבת עצמה והיחס בין תוספת שבת מלפניה ומלאחריה; **ביסוד** הם ההזמנה וההמתנה לשבת במשך כל ימות השבוע (מדות שמאי והלל ביחס לשבת); **ובמלכות** מוסברת העבודה של "זכור" בפה ו'שמור' בלב".

שנת זכור-שמור

ואתחנן כתוב "שמור את יום השבת לקדשו"^ב. חז"ל אומרים ש"זכור ושמור" בדבור אחד נאמרו"^ג ודורשים^ד על כך את הפסוק "אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי כי עז לאלהים"^ה – ה' דבר "אחת", דבור אחד, אבל "שתים זו שמעתי", אצלנו הוא נשמע כשני דברים יחד, "זכור" ו"שמור".

שבת שלום. אנחנו כאן ליד נרות שבת, אז נדבר על רמז של השנה שכבר הזכרנו אבל לא הרחבנו בו. **תשע"ט** בגימטריא **זכור-שמור**. בעשרת הדברות בפרשת יתרו כתוב "זכור את יום השבת לקדשו"^א וכאשר משה רבינו חוזר על עשרת הדברות בפרשת

ב דברים ה, יב.
ג ר"ה כז, א; שבועות כ, ב.
ד ראה רש"י לשמות כ, ח.
ה תהלים סב, יב.

נרשם (מהזכרון) על ידי איתיאל גלעדי, לא מוגה. ליל שבת וירא – שיעור לבנות אולפנת לבונה, אור לח"י מרחשון ע"ט – כפר חב"ד.
א שמות כ, ח.

אם יש כאן בנות שהיו בשמחת בית השואבה², הן יכולות לזכור שדברנו שם על עוד רמז של השנה. אמרנו שמבין כמה יחודים שיש, השנה שייכת ליחוד הכי גבוה – יחוד **ישראל-רחל**, בגימטריא **תשע"ט**. ליעקב אבינו יש שני שמות, ישראל ויעקב, ויש לו שתי נשים עיקריות – שתי אמהות שהן שתי אחיות – רחל ולאה. ממילא, יש ארבעה יחודים – ישראל ורחל, ישראל ולאה, יעקב ורחל ויעקב ולאה – והכי גבוה הוא היחוד של השנה, יחוד **ישראל-רחל**. אם כעת אומרים שאותה גימטריא היא **זכור-שמור**, "זכור" לדכורא, 'שמור' לנוקבא, ושואלים מי הזכר ומי הנקבה – כנראה "זכור" הוא ישראל ו"שמור" הוא רחל.

כעת נתבונן בפירושים שונים של "זכור" ו"שמור" בדבור אחד נאמרו" ונסדר אותם, כדרכנו, במה שנקרא 'פרצוף' – כנגד עשר הספירות.

"שמור וזכור בדבור אחד"

בפיט "לכה דודי", שנגיד עוד מעט, אומרים "שמור וזכור בדבור אחד השמיענו אל המיוחד" – מזכירים "שמור" לפני "זכור"³, הפוך מהסדר במאמר חז"ל "זכור" ו"שמור" בדבור אחד נאמרו". למה? ההסבר הפשוט הוא שמכיון שלמחבר קראו שלמה הלוי – רבי שלמה אלקבץ – ושמו רמוז בראשי התבות, הוא היה צריך להתחיל ב"שמור" שב-ש. אבל יש לזה גם הסברים יותר פנימיים. לדוגמה, אחד הפירושים⁴ הוא ש"זכור"

איך קוראים לכה של "אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי"? "כי עז לאלהים" – זהו עוז של נשיאת הפכים. יש עוד פסוק של עוז, "הוי' עז לעמו יתן הוי' יברך את עמו בשלום"⁵ – "הוי' עז לעמו יתן" היינו שה' נתן לעם ישראל את התורה, שנקראת עז, "אין עז אלא תורה"⁶, על שם התכונה של נשיאת הפכים שיש בה, ומכח נשיאת הפכים "הוי' יברך את עמו בשלום", בשבת שלום (גם שלום ענינו נשיאת הפכים).

ורמז: **"זכור ושמור בדבור אחד נאמרו"** עולה **עז פעמים טוב (מזל פעמים טוב)** – "אין עז אלא תורה" ו"אין טוב אלא תורה"⁷.

זוגיות "זכור" ו"שמור"

אשה נשואה מדליקה שני נרות, כנגד "זכור" ו"שמור"⁸. בזהר' כתוב ש"זכור" הוא לשון זכר, "זכור" לדכורא, ו"שמור" שייך לאשה, "שמור" לנוקבא. האשה היא שומרת את הבית – היא שומרת על הבעל, שומרת על הילדים, שומרת על היהדות בבית. אף על פי שמהתורה מצות החינוך היא על הבעל, רואים במציאות – ויש על כך הרבה מכתבים ומאמרים של הרבי – שעיקר החינוך בבית תלוי באשה. מנהג חב"ד – ועוד הרבה מעם ישראל – שבת לא-נשואה מדליקה נר אחד וכשהיא מתחנתת היא מדליקה שני נרות (לפחות, יש כאן עוד הרבה נרות – כל אחת והמנהג שלה כמה להוסיף), נר בשבילה ונר בשביל בעלה, שני נרות כנגד "זכור" ו"שמור" שהם "בדבור אחד"⁹.

¹ שכינה ביניהם" (סוטה יז, א וברש"י שם).

² יב נדפס ב"ואביטה" לך לך.

³ יג וכן הסדר בזהר ח"ג קפ, ב.

⁴ יד ראה רמב"ן לשמות כ, ח: "ובמדדשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות קפב) הזכירו עוד סוד גדול בזכור ושמור, ועל הכלל תהיה הזכירה ביום והשמירה בלילה". וראה תו"א ע, ג; כף החיים (פלאג'י) לו, ז; מחשף הלבן כי תבוא;

ו שם כט, יא.

ז שה' שרבה א, כג.

ח אבות פ"ו מ"ג.

ט ראה בעל הטורים לשמות טז, ה. טושו"ע או"ח סימן רסג.

י ח"א מח, ב.

יא "דבור אחד" = יה ברבוע, ה-י של איש וה-ה של אשה,

משה אומר כאשר "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה"³, אבל הדברים הם כפי שהם נשמעים מפיו. ה' אומר דבור אחד, אבל מפיו הוא נשמע לנו באופן אחד, "זכור", ומפי משה הוא נשמע באופן אחר, "שמור"^{3א}. האמונה שלנו היא גם בה' וגם במשה רבינו – בשני האופנים בהם אנחנו שומעים.

זוגיות בקוי ימין-שמאל ובקו האמצעי

ההתבוננות שלנו בפירושי "זכור ושמור" כנגד הספירות בעצם מחפשת, נקרא לזה, זוגיות – פירושים שיש בהם זוג, זכר ונקבה, "זכור ושמור" בהתאם לכל הספירות. יש פירושים שהם בעצמם זוג של ספירות – "זכור" בספירה אחת ו"שמור" בספירה שהיא בת הזוג שלה – ויש פירושים בהם יש זוג בתוך ספירה אחת.

מי שמכירה את ציור "עץ החיים" של הספירות, יודעת שהוא מחולק לשלשה קוים – ימין, שמאל ואמצע. הספירות בקוי הימין והשמאל מקבילות זו לזו, כך שנוצרים שלשה זוגות של ספירות: בשכל, ברגש ובכחות המעשה. הזוג הראשון הוא חכמה ובינה, זוג בתוך השכל, המוחין. הזוג השני הוא חסד וגבורה, זוג בעיקר הרגש, מה שנקרא מורגש. הזוג השלישי הוא בכחות המעשה וההתנהגות, זוג של נצח-הוד, שהם בעצם – כמו שמדברים בשיעורים של אמונה ובטחון – שני סוגי בטחון. בכחות הפנימיים אנחנו קוראים לנצח והוד בטחון ותמימות, אבל באמת אלה שתי בחינות של בטחון – בטחון

ו"שמור" הם כנגד שתי בחינות בשבת. כתוב בגמרא "אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות מיד הן נגאלין"¹⁰, ומוסבר בחסידות¹¹ שאין הכוונה דווקא שתי שבתות בשני שבועות, אלא שבשבת אחת יש שתי בחינות – ליל שבת, שנקרא "מעלי שבתא", והוא כנגד "שמור", ויום השבת, "שבת דיומא", כנגד "זכור". אז הסדר בשבת הוא "שמור וזכור" – קודם הלילה ואז היום – אלא שחז"ל אמרו כסדר התורה, "זכור" שבפרשת יתרו קודם ל"שמור" שבפרשת ואתחנן. יש עוד הסברים.

כתר: "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו"

בספירה הראשונה, ספירת הכתר, הראש העליון (רישא דלא ידע ולא אתידע, רדל"א) הוא כח האמונה. נחפש פסוק שיש בו שתי אמונות, כנגד "זכור" ו"שמור". לפני שירת הים יש פסוק כזה – "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו"¹. התורה מספרת שלעם ישראל היתה אמונה בה' וכמוה גם אמונה בעבדו הנאמן, "בכל ביתי נאמן הוא"², משה רבינו. שתי האמונות האלה – שיש בכל דור, אמונה בה' ואמונה בעבד הנאמן שלו, משה רבינו שבדור – מתאימות להיות כנגד "זכור" ו"שמור". "זכור" שמענו "מפי הגבורה"³ – כלומר, מפיו של ה' ממש – בעשרת הדברות בפרשת יתרו. לעומת זאת, "שמור" נאמר בפרשת ואתחנן, כאשר משה רבינו חוזר ומספר על מתן תורה במשנה תורה, שכולו

תולדות יעקב יוסף ויצא אות י. ובעוד ספרים רבים.

טו שבת קיח, ב. וראה ירושלמי תענית פ"א ה"א.

טז לקוטי תורה בהרמא, א (ע"פ זר ח"א ה, ב).

יז שמות יד, לא.

יח במדבר יב, ז.

יט ראה מכות כד, א; שמות רבה נ, ב; תנחומא ואתחנן ו;

רש"י לבמדבר טו, כב.

כ ע"פ זר ח"ג ז, א; רלב, א; רסה, א; שמות רבה ג, טו; ויקרא רבה כ, ג; מכילתא שמות יח, יט.

כא וראה בדברי הרמב"ן עה"פ: "ואני תמה אם נאמר זכור ושמור מפי הגבורה, למה לא נכתב בלוחות הראשונות ויתכן שהיה בלוחות הראשונות ובשניות כתוב זכור, ומשה פירש לישראל כי שמור נאמר עמו וזו כוונתם באמת" (וראה גם דבריו עה"פ בדברים).

(מרישא דאין שבכתר, תענוג, לחכמה-עילאה) – "והחכמה מאין תמצא"¹⁰), ואילו ה"שמור" הוא שמירת השבת עצמה¹². בשביל שמירה צריך הרבה כח רצון – צריך כח של "בטל רצונך מפני רצונך"¹³, כח לעשות אתכפיא ולא להגרר אחרי הרצונות הנחותים של הנפש הבהמית. האשה היא הממונה על השמירה של השבת – על כל המסגרת – נקיון הבית (לקבל את פני שבת המלכה), הנרות, השלחן הערוך, המטעמים שבמטבח, את הכל האמא מכינה. בתוקף הרצון של האשה תלויה שמירת השבת – "שמור' לנוקבא".

חכמה ובינה: בריאת העולם ויציאת מצרים

חכמה ובינה נקראים גם אבא ואמא – ברור שהם "זכור' לדכורא ו'שמור' לנוקבא". בבינה יש מושג "מקיפים דאמא" – מקיפים משהו כדי לשמור עליו. לאשה, לאמא, יש את התכונה העצמית לשמור, להקיף את המציאות עליה היא אחראית. החל מזמן שהיא הרה היא שומרת על העובר, וגם אחרי הלידה היא ממשיכה לשמור על הילדים ועל כל המשפחה.

טעמי שבת

כמו שבאמונה למדנו על "זכור" ו"שמור" ממי שאמר אותם – ה' בפרשת יתרו ומשה בפרשת ואתחנן – גם בזוג החכמה והבינה לומדים ממה שמפורש בעשרת הדברות בשני המקומות השונים. חוץ מההבדל של "זכור" ו"שמור" יש עוד הבדלים בין עשרת הדברות

פעיל ובטחון סביל, אקטיביות ופסיביות. בזוגות האלה של ימין-שמאל פירוש ה"זכור ו'שמור" שנאמר הם כנגד שתי ספירות יחד, אבל בספירות של הקו האמצעי – כתר, דעת, תפארת, יסוד, מלכות – יש זוגיות מינה וביה, בכל ספירה יש גם "זכור" וגם "שמור" שבדבור אחד נאמרו. כך בכללות בקו האמצעי, אבל בכתר בעצמו, בפרטות, יש שלשה ראשים – שבכחות הפנימיים הם אמונה, תענוג ורצון – המסודרים, באופן יחסי, כך שהאמונה היא הקו האמצעי ואילו התענוג והרצון הם כמו ימין-שמאל שבתוך הכתר, לכן הפירוש הבא של "זכור' ו'שמור" יהיה כנגד שני הכחות האלה, תענוג ורצון, שיחסית הם כמו זכר ונקבה.

תענוג ורצון: ענג שבת ושמירת שבת

יש פירוש¹⁴ ש"זכור" פירושו לענג את השבת – להמשיך ענג לשבת¹⁵. במונחים של קבלה, שבת היא מוחין דאבא – חכמה – אבל כאשר מתחדש לאדם חידוש, "ברק המבריק על השכל"¹⁷, יש לו בזה הרבה תענוג, סימן שמקור החכמה הוא בתענוג שבעל-מודע של הנפש¹⁸.

ה"זכור" היינו להמשיך תענוג לשבת

כב ראה תורה אור סט, ג (וראה גם בהעמק דבר לדברים ה, יב).

כג וראה גם ברמב"ן עה"פ: "וטעם לקדשו – שיהא זכרונו בו להיות קדוש בעינינו, כמו שאמר וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד (ישעיה נח ג) והטעם, שתהא השביתה בעינינו בעבור שהוא יום קדוש, להפנות בו מעסקי המחשבות והבלי הזמנים, ולתת בו עונג לנפשינו בדרכי ה'...".

כד תניא אגה"ק טו.

כה וז"ל בתו"א שם (ע, א): "והוא כמו עד"מ באדם כשנפול לו איזה המצאה וסברא חדשה אזי מתמלא תענוג. מזה אנו רואים שבחי' תענוג הוא למעלה מבחי' חכמה. דהיינו שהוא מקור החכמה ולכן בתחלת התחדשות הסברא יהי' הענג גדול להיות כי רגע זו יצאה ונמשכה החכמה ממקורה התענוג. לכן מאיר בה אור התענוג...".

כו איוב כח, יב.

כז וראה בתו"א שם (ע, ג) כי ה"זכור" הוא מכח העבודה באהבה בששת הימים הקודמים, לעומת ה"שמור" שבת עצמה – מתאים לפירוש השני לקמן בנו"ה.

כח אבות פ"ב מ"ד.

"וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויציאך הוי' אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על כן צוך הוי' אלהיך לעשות את יום השבת". פסוק זה מתחיל "וזכרת", לכלול הארת "זכור" במקום "שמור" (כנתינת טעם ל"שמור", דבר המוכיח שה"זכור" הוא פנימיות ביחס ל"שמור", כיחס הזכר לנקבה).

בקידוש ליל שבת אנחנו מזכירים את שני הטעמים, קודם ששבת היא "זכרון למעשה בראשית", הטעם של פרשת יתרו, ואחר כך שהיא "זכר ליציאת מצרים", הטעם של פרשת ואתחנן (שגם בו לשון זכירה – "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויציאך וגו'", וכן"ל)⁴⁷.

בריאת העולם ויציאת מצרים – התהוות והשגחה

בריאת העולם שייכת לספירת החכמה – שהיא חווית החידוש, של ההברקה, כמו שאמרנו קודם. התרגום ירושלמי מתרגם את המלה "בראשית" – "בחוכמא", בחכמה, "ראשית חכמה"⁴⁸. לעומת זאת, יציאת מצרים שייכת לספירת הבינה. יציאת מצרים היא לידת העם – לידה מרחם האם. מצרים היא

לא היחס בין "זכרון [למעשה בראשית]" ל"זכר [ליציאת מצרים]" הוא עצמו היחס בין החכמה-אבא והבינה-אמא: "זכרון", לשון "אין זכרון לראשונים" (קהלת א, יא), הוא בחינת "זכור לדכורא", אבא, "עמק ראשית". לעומת זאת, על יציאת מצרים כתוב "בכל דור ודור [ובכל יום ויום ובכל רגע ורגע, כמבואר בתנאי פמ"ז] חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" (פסחים קטז, ב) – "זכרון" הוא מרחוק (ראה גם תו"א עא, ד) אך "זכר" מקרוב, היינו "שמור" לנוקבא, שמירת החוויה בנפש תמיד. וכן, "ושבת קדש באהבה וברצון הנחילו זכרון למעשה בראשית", לשון נסתר, מרחוק, ואילו "זכר ליציאת מצרים כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו", לשון נוכח, מקרוב. וכן ב"זכר ליציאת מצרים" מודגש הבחירה בעם ישראל, "כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים", בחינת אמא, "שמור", אבא במפרשים (ראה פירוש "דובר שלום" הנדפס בסידור אוצר התפלות). במספר קטן, "זכרון" = 22, "זכר" = 11, סוד "שלם וחצי", מעשה בראשית ויציאת מצרים, זכר ונקבה, אבא ואמא, וכדלקמן עוד.

לב תהלים קיא, י.

בפרשת יתרו לעשרת הדברות בפרשת ואתחנן, אבל רוב ההבדלים הם שינויים קטנים. הרמב"ן⁴⁹ אומר שהשינויים האלה אינם נחשבים לשינויים, משום שאין בהם שינוי במשמעות – על פי נגלה, אלה לא שינויים משמעותיים. השינוי היחיד המשמעותי הוא הטעם שמופיע ביחס למצות שבת. בכלל, חשוב לשים לב שבעשרת הדברות מופיעים טעמים לשמירת שבת – רמז לכך שבשבת צריך להיות טוב טעם, גם טעם כפשוטו וגם "טוב טעם ודעת", טעם וסברא לקיום המצוה. בטעם יש הבדל גדול: בפרשת יתרו הטעם לשבת (אותו אנו מזכירים בקידוש של היום) הוא "כי ששת ימים עשה הוי' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר במ וינח ביום השביעי" על כן ברך הוי' את יום השבת ויקדשהו" – שבת היא זכר למעשה בראשית. בפרשת ואתחנן הטעם לשמירת שבת הוא

כט בפירושו לשמות כ, ח: "ורבותינו אמרו בזה (ר"ה כז). זכור ושמור בדבור אחד נאמר, ולא הקפידו בלשונות אחרים שנתחלפו להם. והכונה להם ז"ל, כי "זכור" מצות עשה, צוה שנזכר יום השבת לקדשו ולא נשכחהו, ו"שמור" אצלם מצות לא תעשה, שכל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה (עירובין צו, י). יזהיר שנשמור אותו לקדשו שלא נחללהו, ואין ראוי למשה שיחליף דברי השם ממצות עשה למצות לא תעשה. אבל אם החליף בדבור השתלשלה ואמר כל תמונה, בחסרון וא"ו, והוסף אותה ב"ועל שלשים", וכן כל כיוצא בזה בשאר הדברות, אין בכך כלום, כי הכל אחד. והטעם הזה לא יסבול אותו אלא מי שאינו רגיל בתלמוד".

ל "וינח ביום השביעי" = **תענוג (חיה-חזוה) ברבוע**, תענוג מנוחת הש"ת בשבת, מתאימה להמבואר כאן ש"זכור וגו'" היינו המשכת תענוג אלוקי לשבת. יש להעיר שבפרשת ואתחנן המנוחה מוזכרת רק בקשר לאדם, "למען ינוח עבדך ואמתך כמותך". "למען ינוח עבדך ואמתך כמותך" = **בראשית, בראשית**, סגולת מנוחת השבת ש"מינה מתברכין כולהו יומין [ששת ימי בראשית]". סוד השבת, יום השביעי, מסתתר בין סוף התורה לתחלתה – בין "ישראל" ל"בראשית", העולה **ישראל** ועוד **שבע**, וכרמוז כאן בדילוג תבות: "למען... עבדך... כמותך" = **שבע**, "ינוח... ואמתך" = **ישראל**, ודוק. בין **שבע לישראל** – 169 = 13 ברבוע, 13 = **בראשית** במספר קטן, רמז לשבת באמצע וששה ימים מאן, המכונים לשבת, וששה ימים מאן, המתברכים מן השבת, סוד מילוי האות **ואו** דשם **סג** ודשם **מה**, המשכת אורות מרובים תתהו בכלים רחבים דתיקון, כמבואר בכתבי האריז"ל.

יש תחושה שה' מהווה אותי, ויש תחושה שה' משגיח עלי בהשגחה פרטית (ומוציא אותי ממצרים בכל יום ורגע). מה פירוש השגחה? שה' שומר עלי – "שומר".

דעת (א): יחודא עילאה ויחודא תתאה

מי שזוכרת את פנימיות הספירות, פנימיות הדעת היא כח היחוד. "זכור" ו"שומר" הם שני היחודים שכתוב עליהם בזהר⁷⁵ ובספר התניא⁷⁶ – יחודא עילאה ויחודא תתאה⁷⁷. יחודא עילאה הוא הפסוק "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" ויחודא תתאה הוא הפסוק "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" – שניהם מגלים את יחוד ה', כמו שכתוב⁷⁸ ש"ועד" הוא "אחד" בחילופי אתון. שבת, "מעין עולם הבא", היא הזמן של גילוי יחודו ואחדותו של ה'.

מה ההבדל בין יחודא עילאה ליחודא תתאה? כמו שכתוב בתניא, יחודא עילאה הוא שכל העולם בטל במה שלמעלה מהזמן והמקום. לעומת זאת, יחודא תתאה הוא גילוי האלקות בתוך הזמן והמקום. על ידי "זכור" – כשהאדם זוכר משהו, חושב על משהו מזמן וממקום אחרים, "ובמקום מחשבתו של אדם שם הוא ממש⁷⁹" – הוא יוצא מהזמן והמקום של ה'כאן ועכשיו". בדרך כלל רגילים לחשוב שזכירה היא של העבר, אבל, כמו שעוד נאמר, יש גם זכירה של העתיד. יש ביטוי אצל רבי נחמן מברסלב⁸⁰, שמיד כשאדם קם בבקר הוא צריך לזכור את העולם הבא.

הרחם של הלעומת-זה, אבל העם נולד משם כמו מרחם האם.

כאן יש עוד הסבר ל"שומר וזכור בדבור אחד" של "לכה דודי": בדברות הראשונים כתוב ששבת היא זכר למעשה בראשית, אבל כל עשרת הדברות – בשתי הפעמים – פותחים ב"אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". ידועה השאלה (בכוזרי⁷¹ ועוד⁷²) למה לא פותחים את עשרת הדברות ב'אנכי... אשר בראתי שמים וארץ', שלכאורה פלא יותר גדול – הפתיחה היא לא במעשה בראשית (טעם שבת ביתרו) אלא ביציאת מצרים⁷³ (טעם שבת בואתחנן). אם כן, כל השבת – בשני המקומות – היא בהשראה של טעם ה"שומר", הכל מסתופף בצל ה"שומר". גם ה"זכור" וגם ה"שומר" הם בתוך ה"שומר" לנוקבא – האשה עצמה היא שבת, היא הכלה, היום השביעי (המלכות).

אפשר לעשות הפשטה של שני הטעמים – מעשה בראשית ויציאת מצרים – שמתאימה תמיד. יהודי הוא תמיד בבחינת שבת, כל הזמן הולך עם השבת. בהפשטה, בריאת העולם ויציאת מצרים הן התהוות והשגחה⁷⁴. בחכמה יש הרגשה של התחדשות העולם, התהוות תמידית, וכמו שכתוב בתניא⁷⁵ "ואל יוציא אדם עצמו מהכלל", שכל אדם מתהווה בכל רגע מחדש – התחושה הזו היא ה"זכור"⁷⁶ – יציאת מצרים מזכירה את ההשגחה של ה' –

לג מאמר ראשון אות כה.

לד ראה שפתי חכמים לשמות כ, ב.

לה וראה באורך גם תו"א ד"ה "זכור" השני.

לו וראה גם ברמב"ן עה"פ: "ולכך אמרו ז"ל שהשבת שקולה כנגד כל מצות שבתורה, כמו שאמרו בע"ז, מפני שבה נעיד על כל עיקרי האמונה בחדוש ובהשגחה ובנבואה".

לז פרק מג.

לח שהוא גם "זכרון למעשה בראשית" מרוחק, כ"ל הערה כח, וגם הרגשת התהוות מאין בכל רגע, גם "ברא" לשון עבר וגם "בורא" לשון הווה, נשיאת הפכים מצד מוחין דאבא.

לט ח"א יח, ב.

מ שער היחוד והאמונה פרק ז.

מא תו"א ע, ג.

מב זהר ח"ב קלד, א; תניא הנ"ל.

מג כתר שם טוב (הוצאת קה"ת, הוצאה שלישית) אותיות נו, רח, רל, ערה, רפג.

מד לקוטי מוהר"ן תורה נד.

הענין ("זכור" ו"זכרת").

אם נשים לב, כל זוג שאמרנו שייך לחוש אחר: הנרות לראיה, החלות לטעם וההדסים לריח. יש משהו דומה גם בחוש השמיעה? קודם כל, "זכור" ו"שמור" בדבור אחד נאמרו היינו בשמיעה, כהמשך המאמר – "מה שאי אפשר לפה לומר ואי אפשר לאזן לשמוע". הגמרא בראש השנה^{טו}, אחרי שהיא דנה בענין של "תרי קלי לא משתמע" – ושואלת בפירוש על "זכור" ו"שמור" – אומרת שכאשר הקולות חביבים אפשר לשמוע גם שני קולות. מה פירוש חביב? רש"י שם אומר שהכוונה דבר חידוש (כמו שהזכרנו קודם את התענוג של החידוש).

איפה יש עוד שני קולות? מה אומרים בשבע ברכות? יש "קול חתן וקול כלה". בעולם שלנו שומעים רק "קול חתן", אבל לעתיד לבוא ישמעו גם "קול כלה", ושבת היא "מעין עולם הבא". איך יודעים שבשבת יש גם "קול כלה"? ב"לכה דודי" אומרים – "עורי עורי שיר דברי, כבוד הוי' עליך נגלה". מענין שבז'רגון החסידי לא אומרים 'נגן ניגון' אלא 'זאג א ניגון', תדבר ניגון – "שיר דברי" הוא מקור לסגנון הזה. בכל אופן, אומרים לכלה, לנוקבא, "שיר דברי"^{יא}.

מה עוד בנוגע לחושים יש במתן תורה, בו שמענו מפי הגבורה "זכור" ו"שמור" בדבור אחד? כתוב "וכל העם ראים את הקולות"

מט כז, א.

ג **שבע ברכות** = 1000, סוד "ישמח משה במתנת חלקו", שבכל שבת ושבת הוא זוכה לקבל מחדש את אותם 1000 אורות שקבל בשעת מתן תורה. שבע הוא סוד השבת, יום השביעי, שבת המלכה, שממנה "מתברכין כולהו יומין", סוד שבע ברכות (על דרך "שבע שמחות).

נא "שיר דברי" רת"ש ש **ש-די**, שם ספירת היסוד, גם יסוד הדכרא וגם יסוד הנוקבא. שאר האותיות של "שיר דברי" הן **ברי** – "הכל בריר ושירי וקיים", ג לשונות כנגד חב"ד, "בריר" בסוד "כולם בחכמה אתברירו", סוד "אבא יסד ברתא".

יציאה מהזמן והמקום, תוך בטול כל המציאות ויציאה ממנה, שייכת בעיקר ל"זכור" לדכורא – יש בנים, בעיקר לפני החתונה, שיש להם ממש רצון לצאת מהמציאות. אבל אצל בנות, "שמור" לנוקבא, יש מודעות לכך שלא זו התכלית – ה' רוצה דירה בתחתונים, צריך לגלות אלקות בתוך הזמן והמקום. כתוב שיש יתרון ב"יחודא תתאה" גם לגבי "יחודא עילאה" – לכן ביום כיפור אומרים בקול רם את "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", להדגיש את המעלה והתכלית של אחדות ה' בזמן ובמקום.

"זכור" ו"שמור" בחושים

נאמר עוד משהו בינתיים: אמרנו שרואים "זכור" ו"שמור" בנרות על השלחן. מה יש עוד בשבת כנגד "זכור" ו"שמור"? גם מונח על השלחן... [לחם משנה]. כתוב ש"כל עסקא דשבתא כפול"^{טז}, "כל מעשי שבת כפולין"^{טז}, והדבר הראשון הוא לחם משנה – גם שתי החלות, שהאשה אופה לשבת, הן כנגד "זכור" ו"שמור". יש עוד משהו? באריז"ל^{טז} מדובר הרבה – אף שלא כולם נוהגים בפועל – שכאשר חוזרים מבית הכנסת לביל שבת לוקחים שתי אגודות הדסים, גם עושים איתן 'הקפות' סביב השלחן, ואז מברכים "בורא עצי בשמים" ומריחים, וכתוב באריז"ל לומר בפה מלא "זכור" ו"שמור" בדבור אחד נאמרו". [הענין כתוב בגמרא^{טז}, כאשר רשב"י יצא מהמערה בפעם השניה.] כן, אבל האריז"ל הוא שמאריך בענין וקובע אותו כמנהג על פי הקבלה. איננו נוהגים כך (כנראה שאיננו מקובלים), אבל לפחות צריך להזכיר את

מה מדרש שוחר טוב תהלים צב.

מו ראה בעל הטורים לשמות טז, ה.

מז פרי עץ חיים שער השבת פרקים ו-יד-ז.

מח שבת לג, ב.

הבעל שם טוב מסביר¹³, על הפסוק "חכם לב יקח מצות"¹⁴, ש"חכם לב" לוקח "מצות" – מיעוט רבים שנים – בכל מצוה שהוא עושה. יש במצוה את השמירה שלה בפועל, ה"שמור", ויש את הטעם הפנימי שלה, אותו צריך לזכור ולכוון, "זכור". היחוד הזה של "שמור" ו"זכור" – המעשה והכוונה – שייך לספירת הדעת, קיום המצוות יחד עם טוב טעם ודעת בכוונה.

על ידי היחוד של "זכור" (כוונה) ו"שמור" (מעשה) יש למקיים המצוה ג'עשמאק', טוב טעם ודעת, גם בעצם המעשה, בקבלת עול – הוא זוכה להרגשת היחוד העליון שנעשה מעצם מעשה המצוה. הפסוק אומר "טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנותי"¹⁵ – "האמנותי" היינו עצם עשית המצוה, לא הכוונה שבה, ודווקא עליו אני מבקש "טוב טעם ודעת למדני", שיהיה לי ג'עשמאק בקבלת עול.

חסד וגבורה (א): אהבה ויראה

פנימיות החסד והגבורה היא מדות האהבה והיראה, שהן עצמן עוד זוג של "שמור" ו"זכור"¹⁶. שבת היא יום עיקרי של רגש יהודי – יום של אהבה ויראה.

בתקוני הזהר כתוב¹⁷ שאחד הצירופים של "בראשית" הוא אותיות **ירא-שבת** – יש בשבת יראת ה' מיוחדת. אין הכוונה כמובן ליראת העונש, ואפילו לא ליראת חטא, אלא ליראת בשת – **שבת** אותיות **בשת**¹⁸ ("בראשית" אותיות **ירא בשת**, כמבואר שם) – בושה מה' מתוך הרגשת הנוכחות שלו. במתן

– במתן תורה ראו את הנשמע ושמעו את הנראה, היתה התכללות בין החושים. ראייה ושמיעה הם יחסית זכר ונקבה, וכאשר הם "בדבור אחד" יש ביניהם התכללות – אז הזכר, אבא, הוא בסוד השמיעה שבראייה (שומעים את הנראה, "הבן בחכמה") והנקבה, אמא, היא בסוד הראייה שבשמיעה (רואים את הנשמע, כפשט הפסוק, "חכם בבינה"). גם ריח וטעם הם זוג של חושים ('על טעם ועל ריח...'. זוג זה מודגש בארבעת המינים של חג הסוכות – לאתרוג יש טעם וריח וכו'), שהם יחסית זכר ונקבה, ובשבת יש ביניהם התכללות (מהמטבח של האשה עולים ריחות טובים ממאכלי-מטעמי שבת קדש). זו עוד נקודה, מאמר מוסגר.

דעת (ב): "חכם לב יקח מצות" – כוונה ומעשה

אמרנו שבאופן בולט רואים שיש בעשרת הדברות טעם לשמירת שבת. לא בכל התורה כתוב הטעם למצוה – רק במצוות מיוחדות צריכים להיות מודעים לטעם – אבל רואים שבעשרת הדברות, למרות שהם קיצור ותמצית, ביחס לשבת כתוב טעם בעשרת הדברות. כמו שאמרנו, בשבת יש ענין של טעם במצוה – טעם ותענוג של שבת, וגם "טוב טעם ודעת". כשמקיימים מצוה רוצים לדעת את הטעם – בעיקר בעל תשובה, שמתחיל לקיים מצוות, רוצה לדעת טעם של כל דבר כדי שירצה לעשות אותו. יש מעלה עצומה בקבלת עול, אבל יש גם ענין של טעם, שבוטל בעיקר אצל בעל תשובה – כנראה ששבת היא השרש של התשובה בעם ישראל, **שבת** אותיות **תשב** (וכמבואר בתניא¹⁹).

נג כתר שם טוב (הוצאת קה"ת, הוצאת שלישיית) אות טא.

נד משלי י, ח.

נה תהלים קיט, סו.

נו רמב"ן עה"פ.

נד הקדמת תקוני זהר ה, ב, יב, א ובכ"ד.

נח תקוני זהר תקון ח.

נב אגרת התשובה פ"י.

מצוות עשה, לעומת הדין והגבורה להעניש את מי שעובר על מצוות לא תעשה¹⁰). לכן, זו הקדמה לפירוש הבא, התפארת, של העשה והלא-תעשה של "זכור ושמור".

חסד וגבורה (ב): מדת יום ומדת לילה

לחסד וגבורה שייך גם מה שהזכרנו לעיל, על "שתי שבתות" בכל שבת – חסד הוא "מדת יום" וגבורה היא "מדת לילה"¹⁰, "שמור" מתייחס לליל שבת, "שבת דמעלי שבתא", ו"זכור" ליום השבת, "שבת דיומא"¹⁰.

תפארת: עשה ולא תעשה

הזכרנו קודם (בשם הרמב"ן) ש"זכור" ו"שמור" הן מצוות עשה ומצוות לא-תעשה. על הפסוק "אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי" חז"ל¹⁰ מביאים עוד שלש דוגמאות – אסור לחלל שבת, אבל מקריבים קרבנות במקדש גם בשבת (שחיטת הקרבן וכו' היא אב-מלאכה בשבת); אסור ללבוש כלאים, אבל בציצית ובבגדי כהונה הכלאים מותרים; אסור לשאת אשת-אח, אבל ביבום מותר. שואלים

סו וזה לשונו: "ג"כ כי מדת זכור רמזו במצות עשה, והוא היוצא ממדת האהבה והוא למדת הרחמים, כי העושה מצות אדוני אהוב לו ואדוני מרחם עליו, ומדת שמור במצות לא תעשה, והוא למדת הדין ויוצא ממדת היראה, כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוני ירא אותו, ולכן מצות עשה גדולה ממצות לא תעשה, כמו שהאהבה גדולה מהיראה, כי המקיים ועושה בגופו ובממונו רצון אדוני הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו, ולכן אמרו דאתי עשה ודחי לא תעשה, ומפני זה יהיה העונש במצות לא תעשה גדול ועושי בו דין כגון מלקות ומיתה, ואין עושי בו דין במצות עשה כלל אלא במורדו, כמו לולב וציצית איני עושה, סוכה איני עושה, שסנהדרין היו מכין אותו עד שיקבל עליו לעשות או עד שתצא נפשו".

סז ראה מאורי אור מערכת מם אות כא (מפרש על ז"ן – ז"א היינו "זכר חסדו", ו"בנין המלכות מהגבורות").

סח זהר ח"ג קטו, ב: ו"זכור ביום, שמור בלילה". וראה גם לעיל הערה יב.

סט מכילתא מסכתא דבחדש פרשה ז; ילקוט שמעוני תהלים רמז תשג.

תורה כתוב "ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו"¹¹ וחז"ל אומרים "איזו יראה שהיא על הפנים? הוי אומר זו בושה"¹². כמובן, מדת הבושה הטובה שייכת במיוחד לנשים, "שמור לנזקבא".

שבת היא גם יום של אהבה (שבת היא גם כפולה של אהבה – חי-חי-חי פעמים אהבה) – אהבת השם יתברך בדרגה הכי גבוהה, "אהבה בתענוגים"¹³, אהבה בין איש לאשתו¹³ (גם היא בבחינת "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים", וכמבואר בשלחן ערוך¹³), אהבה בחיק המשפחה, וגם יום של אהבה וחסד כלפי אנשים נוספים (ארבע מדרגות אלו של אהבה מכוונות יפה כנגד י-ה-ו-ה, ודוק). אנחנו קוראים השבת בתורה על מדת הכנסת אורחים של אברהם אבינו. כל בת כאן שבע"ה תקים בית – מקימים בית של הכנסת אורחים, דבר שתלוי בעיקר בהחלטה של האשה¹⁴. הכנסת אורחים עושים בעיקר בשבת.

האהבה והיראה הן השרש לקיום כל המצוות, האהבה למצוות עשה והיראה למצוות לא-תעשה, כמו שכתוב בתניא¹⁵ (ומפורש גם ברמב"ן על "זכור את יום השבת לקדשו", וחידוש בדבריו שהקשר בין אהבה למצוות עשה היא אהבת ה' למי שמקיים

נט שמות כ, יז.

ס ראה נדרים כ, א. יראה בושה = תענוג, בחינת שבת! במספר קדמי, יראה בושה = 2000, סוד ה-ב רבתי של "בראשית", ירא שבת וירא בשת.

סא ש"ש ז, ז. שבת-אהבה בתענוגים" משלימים 12961, 36 ברבוע, 6 בחזקת 4, אהרן וארבעת בניו, נדב אביהוא אלעזר איתמר, משפחת כהונה דהיינו משפחת האהבה.

סב ראה לקוטי תורה (האריז"ל) כי תשא: "את שבתותי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם ר"ת אשתך אהוב, כי בשבת חיב אדם לאהוב את אשתו וכו'".

סג או"ח פ, א.

סד ראה שכינה ביניהם פ"ו; ברית הנישואין מאמר "שלום בית" אות ז.

סה פרק ד.

מסבירים כך, ולדעתם "להקל" היינו שלא חובה לברך, אבל אפשר. האדמו"ר מקאמרנא פוסק כך לדינא^{טז}, ש"ספק ברכות להקל" היינו לעשות מה שלבך נוטה, ואם לבך בוער לשבח את ה', הרי שזו הקולא שלך. יוצא שגם כאן זו קולא – הכי כיף לעשות קידוש...

– [השלמה: בפקוח נפש – "שמור" שלא לקיים "זכור"]

יש מי שאומר^{טז} ש"זכור" היינו שמירת שבת, ו"שמור" היינו להשמר מלזכור שבת, לא לזכור שבת (!), בזמן של פיקוח נפש, שאז מצוה לחלל שבת (ולכתחילה על ידי גדולים בישראל דווקא). מתאים למה שכתוב אצלנו במאמר "בכל דרכיך דעהו"^{טז}, שהאמהות הן המקור של "הוראת שעה" וכיו"ב. לפי פירוש זה מובן בפשטות מהי הסתירה בין "זכור" ל"שמור" – ה"שמור" בעצם בא לסתור את ה"זכור" (ממש "עזר כנגדו"^{טז}). אבל הוא "סותר על מנת לבנות", כמו שאמרו חז"ל, "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור [שמור] שבתות הרבה"^{טז}, וכמבואר בתניא^{טז}.

פירוש זה שייך לספירת הדעת שבה תרין עטרין, עטרא דגבורות, "שמאל דוחה", ועטרא דחסדים, "ימין מקרבת", ולעניננו – קירוב השבת (שבכללות הוא ענין יחודא עילאה, העליה למעלה מזמן ומקום, מעל לכל המתרחש בעולם התחתון) ודחית השבת במקום פקוח נפש (שייך ליחודא

המפרשים – בכל הדוגמאות האחרות יש סתירה בין שתי המצוות, ומה הסתירה ב"זכור" ו"שמור"? לפי הרמב"ן אכן יש סתירה, בין עשה ללא תעשה.

חז"ל^{טז} אומרים ש"זכור את יום השבת לקדשו" היינו מצוות קידוש – "זכרהו על היין" – מצוות עשה בשבת, ו"שמור" היינו מצוות לא-תעשה, איסור מלאכה בשבת. כאן יש לימוד מיוחד, ששוב מראה שהכל שייך לנשים. מאיפה לומדים שנשים חייבות בקידוש? אם היה כתוב רק "זכור את יום השבת לקדשו" נשים היו פטורות מקידוש, שהרי הוא מצוות עשה שהזמן גרמא. אבל מכיון ש"זכור" ו"שמור" בדבור אחד נאמרו לומדים חז"ל ש"כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה"^{טז}, ומכיון שנשים חייבות במצוות לא-תעשה כגברים הרי שהן מחויבות – מן התורה – גם בקידוש. מכח ה"שמור" לנוקבא גם ה"זכור" לדכורא מתחס לנוקבא (וזה עיקר החידוש שבו).

עדיין, יש כאן שאלה – שלא ראית שמישהו מתייחס אליה^{טז} – בכל הדוגמאות העשה הוא 'קולא' ביחס ללא-תעשה שהוא סותר, משהו אסור אבל במקרה או בהקשר מסוים הוא מותר. כאן נראה הפוך – ה"זכור" הוא 'חומרא' והוספה ביחס ל"שמור". אפשר להסביר שהקולא כאן בעשיית קידוש היא מצד "ספק ברכות להקל". הפירוש המקובל הוא שכאשר יש ספק האם לברך או לא – לא מברכים. אמנם, יש מהראשונים^{טז} שלא

ע פסחים קו, א.

עא שבעות כ, ב.

עב בפירוש הריב"א ומושב זקנים עה"פ דנו בקשר לשאר הדוגמאות בחז"ל והסבירו שאכן ב"זכור" יש קולא – שנשים פטורות מקידוש – וב"שמור" חומרא, שהיא חוב חוב הנשים, אך לא הסבירו איך גם למסקנת הדין נשאר היחס של קולא-חומרא הנידון בפנים.

עג ראה דעת ר"י בתוס' ברכות יב, א ד"ה 'לא'. ועיי"ש בגליון הש"ס ובפני יהושע.

עד שלחן הטהור סימן ו' כלל' השמועה אות ח. וראה שו"ת 'עני בן פחמא' או"ח סימן יא שכתב כעין זה בשם החוזה מלובלין ועוד צדיקים.

עה דרך פקודין מצוה לא (חלק המחשבה ח) בשם ספר המצוות למהר"מ הבבלי.

עו בספר תשובת השנה.

עז בראשית ב, יח.

עח שבת קנא, ב.

עט פכ"ד.

נצח והוד (ג): תוספת שבת מלפניה ומלאחריה

יש עוד פירושו⁷⁹, שקשור לענין של זכירה לפני השבת ושמירה לאחר שבאה: יש מצוה של תוספת שבת - להוסיף מחול על הקדש. יש תוספת שבת משני הצדדים - צריך להקדים להכניס את השבת ולאחר להוציא אותה. לפני שבת צריך להוסיף כמה דקות - לפחות - ואף שהמצוה שייכת גם לגברים, היא ניכרת יותר אצל נשים, שמקדימות את הדלקת הנרות, לא מדליקות 'על הרגע'. בכל אופן, הכנסת שבת מוקדם היא "זכור" - לזכור את השבת לפני שבאה ולהוסיף מהחול על הקדש. בסיום השבת יש מצוה שלא להוציא מיד את שבת אלא לאחר את ההבדלה ולהוסיף מחול על הקדש - זו מצוה "שמור", שומרים את השבת שכבר כאן.

הוספה מחול על הקדש שייכת לתחום שנוגע לנו מאד - חולין על טהרת הקדש. לומדים באולפנא מקצועות חולין - אנגלית, חשבון, כל דבר - ורוצים שהלימוד של החולין יהיה על טהרת הקדש. [ואז מותר ללמוד מקצועות חול בשבת?] מותר ללמוד תורה. בכל אופן, עדיף ללמוד בזמן של תוספת שבת - חמש דקות לפני ואחרי...

בכל אופן, יוצא מכאן שבחולין על טהרת הקדש יש שני כיוונים: אפשר ללמוד חולין ולחשוב איך מכניסים את זה גם לקדש, איך מוצאים גם בתוך החולין את הקדושה של התורה - מה יש לתורה לומר על זה, ומה אפשר להעמיק בתורה מתוך לימוד החול הזה. זו הבחינה של תוספת שבת מלפניה - נמצאים בחול ו'מושכים' אותו אל הקדש. אפשר גם ללמוד קודש, לעסוק בתורה, ואז לחשוב מה הלימוד יכול להשפיע על תחומים

תתאה, התחשבות במתרחש בזמן ומקום), כאשר הדחיה עצמה היא לשם קירוב לעתיד, לעולם ועד].

נצח והוד (א): איהו בנצח, איהו בהוד

על נצח והוד כתוב "איהו בנצח, איהו בהוד"⁸⁰ - הזכר שייך לנצח, לבטחון פעיל, והנקבה להוד, לבטחון סביל - ולכן לכאן שייך הפירוש שחוזרים עליו שוב ושוב, "זכור" לדכורא, 'שמור' לנוקבא⁸¹.

נצח והוד (ב): זכירה עד שלא תבא, שמירה משתבא

יש עוד לימוד בחז"ל⁸², שזכירה היא מראש - זוכרים ששבת אמורה להגיע ומתכוונים אליה, "זכרה עד שלא יבוא" - ושמירה היא כאשר הדבר מגיע, שומרים את השבת בתוך השבת עצמה, "שומרהו משיבוא". בנצח יש יחסית תודעה של העתיד (תודעה קבועה של שבת, גם כשנמצאים בימות החול) - הזכר חושב על מה שעתיד להיות - ואילו בהוד חיים את ההווה (מתאים להמבואר לעיל⁸³ בהבדל שבין "זכרון למעשה בראשית" ו"זכר ליציאת מצרים"). אנחנו תמיד מסבירים⁸⁴ שהבינוני של התניא הוא מי שחי את ההווה, כי בדקדוק זמן הוה - בין העבר לעתיד - נקרא זמן בינוני. כאן רואים שלאשה יש תכונה מיוחדת לחיות את ההווה.

פ עץ חיים שער לו (מיעוט הירח) פ"ח; שער הכוונות שער חנוכה דרוש א; מבוא שערים שער ג א"פ"ב; שער הכללים שער א פ"א, ובכ"ד.

פא זכר ונוקבא רבינו "מדת יום" ו"מדת לילה", כנ"ל.

פב פסיקתא רבתי פרשה כג.

פג ראה הקדמת שכינה ביניהם הערה א (עמ' י); לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור י; נפש בריאה ח"ב פ"ד ("עבודת הבינוני").

השבוע על שבת, אבל ההבדל הוא שלדעת בית שמאי צריך להזמין משהו לשבת בפועל, במעשה, ואצל הלל מספיקה המחשבה על השבת. ההזמנה בפועל היא "זכור" – לזכור כל השבוע את שבת, ולהתכונן אליו עוד לפני שהוא מגיע, כמו שהאיש מכין את כל צרכי השבת לאשתו (וגם מביא לה פרחים לשבת, לפחות בשנה הראשונה, שמצוה מיוחדת עליו לשמח את אשתו¹⁸, והלואי ווייטער...). אצל הלל ה"שמור" מקבל כאן עוד משמעות, שטרם דברנו עליה – כמו שכתוב על יעקב ביחס לחלום יוסף "ואבי שמר את הדבר"¹⁹, "ממתין ומצפה מתי יבוא"²⁰, וכפירוש הבעל שם טוב²¹ לפסוק "שומר מצוה לא ידע דבר רע"²², ששומר ומצפה מתי המצוה תזדמן לבוא, כאברהם אבינו שישב על פתח אהלו וחכה שיבואו אורחים. אם כן, כאן "זכור" ו"שמור" בדבור אחד" היינו ההזמנה וההמתנה, ששתיהן יחד הן תיקון היסוד, תיקון הברית (הזמנה והמתנה עולה תריג, כללות מצות תורתנו הקדושה, כמו שהיסוד מכונה "כל").

מלכות: "זכור" בפה, "שמור" בלב

בספירת המלכות נוסף עוד לשון של חז"ל – "זכור" בפה, "שמור" בלב²³. צריכים

שלא נשכחנה בשום פנים, אבל הזכירו בברייתא (בביצה טז): עוד מדת חסידותו שהיה הוא מזכירו גם במאכליו ואוכל לכבוד שבת כל ימי חייו, והלל עצמו מודה במדרשו של שמאי, אבל היתה בו מדה אחרת במאכלים מפני שכל מעשיו היו לשם שמים, והיה בוטח בה' שיזמין לו לשבת מנה יפה מכל הימים".

פח דברים כד, ה.

פט בראשית לז, יא.

צ רש"י שם.

צא סעין א בצוואה מהבעש"ט הנדפסת בראש ספר כתר שם טוב (הוצאת קה"ח).

צב קהלת ח, ה.

צג ראה ספרא בחקתי פרשתא א ב-ג (מופיע כפנים בשפת אמת ליום כפור תרנ"ה).

של חולין. זו הבחינה של תוספת שבת אחריהם – נמצאים בקודש ו'מושכים' את הקדושה גם אל תוך החולין.

יסוד: הזמנה והמתנה

ביסוד נתבונן בעוד ענין חדש: יש מחלוקת עיקרית בין שמאי והלל ביחס לשבת. אנחנו יודעים שבעולם הזה הלכה כבית הלל ואילו לעתיד לבוא הלכה כבית שמאי²⁴. במחלוקת כאן יש דיון בין הראשונים כמו מי ההלכה. במה מדובר? כתוב²⁵ שהנהגה של שמאי הזקן היתה שבמשך כל השבוע כאשר מצא דבר טוב הוא היה קונה אותו לכבוד שבת. אם בהמשך השבוע הוא מצא משהו יותר טוב ממנו, הוא אכל את הדבר הראשון וקנה את הדבר החדש לכבוד שבת, וכך כל ימיו אכל לכבוד שבת. לעומתו, להלל היתה הנהגה אחרת – "ברוך ה' יום יום", הוא סמך על ה' שיזמן לו את הדבר הכי טוב לשבת.

שוב, מרש"י – ומעוד ראשונים – משמע שההלכה היא כשמאי הזקן. הרמב"ן שואל – איך יתכן? הרי זה נגד הכלל! לכן הוא אומר שהלכה כבית הלל גם כאן. אבל יש מי שאומר שהלכה כבית שמאי, ואף שככלל "הלכה כבית הלל", "אין כלל שאין בו יוצא מן הכלל". הסברא היא שבכל מחלוקת צד אחד יותר שוה לכל נפש וצד אחד שייך יותר ליחיד סגולה, וההלכה היא תמיד לפי הצד ששוה לכל נפש – כאן המדרגה של שמאי יותר שייכת לכל אחד, והבטחון של הלל הוא גבוה יותר, שייך ליחיד סגולה.

הרמב"ן כתוב²⁶ שגם הלל ודאי חושב כל

פה מקדש מלך על זהר ח"א יז, ב בשם האריז"ל. מובא בלקוטי תורה (אדה"ז) קרח נד, ג.

פו ביצה טז, א.

פז וזה לשונו: "ואומר אני שזהו מדרשו של שמאי הזקן (במכילתא דרשב"י) שפירש מצות זכור עד שלא תבא, כלומר

השפעה הדדית לפני החתונה

שכל אחת תזכה למצוא את ה'באשערט' האמתי (המיועד-מן-השמים) שלה ולהקים איתו בית נאמן בישראל. הזיווג האמתי הוא מי שעליו נאמר "זכור" ו'שמור' בדבור אחד נאמרו" – שלחתן ולכלה יש שרש משותף אחד, "דבור אחד" שממנו יצאו שניהם.

כתוב בחסידות^צ – דבר חשוב – שגם לפני שהחתן והכלה מכירים, שהם בחור ובחורה, יש להם השפעה אחד על השני. בפיזיקה המודרנית יש תופעה – עליה מותר ללמוד בשבת... – שנקרא 'שזירה', ששני חלקיקים בשני קצות היקום פועלים-מגיבים יחד בו זמנית, אפילו שאין שום קשר ביניהם, כי פעם היו יחד, במקור היה להם שרש משותף^צ. כמו שני תאומים זהים שרחוקים אחד מהשני, אבל מרגישים אחד את השני מרחוק ומגיבים אחד לשני באופן ספונטני.

כתוב שלפני החתונה – אפילו לפני שמכירים – יש תוקף לקבל החלטות על האופן בו יבנו את הבית יותר מאשר אחרי הנישואין. קודם דברנו על התוקף של בחור לפני הנישואין, אבל זה נכון גם לבת – הזמן לקבל החלטות תקיפות איך רוצים שייראה הבית הוא לפני החתונה, ההחלטה של הבחור משפיעה גם על הבחורה וההחלטה של הבחורה משפיעה גם על הבחור. וידוע הכלל הגדול בחז"ל, "הכל מן האשה"^ק, העיקר תלוי בהחלטה של הבחורה. כמובן, מדובר בהחלטות של התחזקות באידישקייט. שכל הבנות תתחזקנה בהחלטות להקים בית נאמן על אדני התורה והמצוות והחסידות, בית עם ריח טוב של מסירות נפש להביא את הגאולה. שבת שלום.

צח ראה לקוטי מוהר"ן תנינא פז.

צט ראה עמודיה שבעה פרשת בא הערה טו.

ק בראשית רבה יז, ז (וראה באורך גם הקדמת שכינה ביניהם פ"ב ולחיות עם הזמן פרשת בשלח).

לזכור את השבת בדבור, בקידוש, והשמירה היא בלב, בלי ביטוי חיצוני. לכאורה, אפשר לחשוב שהיחס בין פה ולב הוא הפוך מ"זכור" לדכורא ו'שמור' לנוקבא" – הרי המלכות היא פה, "מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה"^{טז}, ואילו הלב הוא ענין המדות, ה"ז"א. אכן, כאן כתוב שהפה הוא ביטוי של המח – כך כותב השפת אמת^{טז}, הרבי השני של גור – והרבה פעמים היחס בין המח והלב הוא יחס של איש ואשה. שניהם כאן במלכות – הפה הוא המלכות, והמלכות היא גם הלב, "לב ישראל חי"^{טז} – ובתוך המלכות גופא הפה הוא ה"זכור" והלב הוא ה"שמור".

לא עשינו הרבה גימטריאות הערב. מה הגימטריא של כל הביטוי – "זכור" בפה, 'שמור' בלב? הכל יחד עולה 900, מספר מרובע – דבר שמעיד על שלמות – הרבוע של 30, ל ברבוע. ל ברבוע רומז אצלנו גם ל"לב היהודי" – יש כאן למישהי את התכשיט? צריך שיהיה לכל בנות האולפנא, בשביל זה עשינו אותן... רבי אברהם אבולעפיא אומר^{טז} ש-לב הוא ב למדין, והן עומדות פנים אל פנים, ממש כמו זכר ונקבה, כמו שני הכרובים בקדש הקדשים, "זכור" ו'שמור' בדבור אחד נאמרו". גם ל ברבוע רומז לצורה הזו, ואם אמרנו ש"זכור" בפה, 'שמור' בלב" היינו הזכר והנקבה בתוך המלכות, כעת מתברר – שוב, כמו שראינו גם קודם – שהכל נכלל בתוך הלב היהודי, הכל כלול ב"שמור' בלב".

צד הקדמת תקוני זריז, א ("פתח אליהו").

צה פרשת שמות תרס"א: "... וזה זכור ושמור בשבת. זכור במוח ובפה וכמ"ש זכור את יום השבת לקדשו הרי שהאדם יכול להוסיף קדושה לשבת. ושמור לשמור הברכה היורדת לאדם בש"ק".

צו פתגם הבעש"ט – הוספות לכתר שם טוב (הוצאת קה"ת, הוצאה שלישית) אות קסט.

צז אמרי שפר ח"ג. ראה ספר אותיות לשון הקדש בביאור צורת האות ל (עמ' רד-רה).

האמונה התמידיית והבטחון הגואל

קיצור מהלך השיעור

בשיעור מפעים נוסף בסדרת השיעורים במאמר "אמונה ובטחון" – הנמסרת מדי חדש בחדשו, זו השנה השניה, לבנות תיכון – מוסבר כיצד תחושת האמונה היא תמידיית בנפש, גם במצבים הקשים ביותר לעם ישראל, אך כדי להגיע לגאולה זקוקים לבטחון שמה, פעיל ומוליד. **פרק א** הוא הקדמה, העוסקת בענינו של היום בו נמסר השיעור (ושייך, בהשגחה פרטית, לתוכן אליו הגיעו בלימוד כסדר המאמר).

פרק ב מסביר שהאמונה שייכת ליחוד **י-ה** (המוחין, חכמה ובינה), שהוא יחוד תמידי, והבטחון ליחוד **וה** (מדות ודבור/מעשה), וממחיש זאת דרך היחס בין האמונה ביחוד התמידי של ההורים – המשרה השראה תמידיית על ילדיהם, במשך כל החיים – לבטחון הנדרש בנישואי איש ואשה (שיחודם הוא לפרקים).

פרק ג מבוארת מעלת היחוד התחתון (הבטחון) על היחוד העליון (האמונה), תוך כדי הסבר סוד חבוק-נשוק-דבקות בעבודת ה' – מצוות-תורה-תפלה. הפרק חותם בשמחה היוזמת שמאפיינת את הבטחון (ואת עבודת חדש תשרי).

פרק ד הוא בעצם שו"ת, בו עונה הרב לשאלות התלמידות ומחזק את הדחף שלהן לחולל שינוי במציאות ולהביא את הגאולה.

כתמיד, נזכיר שאפשר לבקש ולקבל את כל סדרת שיעורי אמונה ובטחון עד כה במייל

itiel@pnimi.org.il

עושים התוועדות מיוחדת... על כל פנים, שייך לכאן באופן מיוחד, כי הבת היא הלב. הבן הוא יותר מח, אבל לב הוא בת, אשה.

ידוע שעל חיצוניות הלב – גם אצל בת – המח צריך לשלוט, "מח שליט על הלב"³, המח של הבת. אבל פנימיות הלב גבוהה מהמח, ולכן כתוב "פנימיות הלב שליט על המח"⁴.

ב זהר ח"ג רכד, א; תניא פי"ב.

ג ראה לקו"ת ר"ה נח, א; לקו"ב קונטרס ההתפעלות פ"ג אות לט; בית רבי חלק שני פ"א הערה ט. ראה גם ספר עולמות מאמר 7: "הדרך לפנימיות הלב" והנפש פ"ז הערה עא.

א. יום ה-לב של השנה הלב היהודי

שלום לכולן, שנה חדשה וחדש חדש. בהשגחה פרטית היום הוא יום ה-לב של השנה. בחדש תשרי יש ל ימים, וכעת אנחנו כבר ב-ב חשון, יום ה-לב. כמו שיום ה-אם הוא יום פטירת רחל אמנו⁵, י"א חשון, כך יש עוד כמה ימים חשובים, ואחד מהם יום ה-לב.

נרשם על ידי אייתאל גלעדי. לא מוגה. אמונה ובטחון (16) – שיעור לבנות תיכון יעלת חן. ב' מרחשון ע"ט – כפר חב"ד א ראה ספר עולמות מאמר 23: "אמא טבע היהודייה".

נעשה עוד חשבון: היות ש-**לב** היא מלה פשוטה של שתי אותיות, נעשה עליה את כל ארבע פעולות החשבון – חיבור, חיסור, כפל, חילוק¹ – וגם חזקה. זה תרגיל יפה, ביום החשבון, שהוא יום ה-**לב**, לעשות את כל חמשת החשבונות של המלה 'לב':

חיבור אותיות **ל-ב** נותן את המספר 32 – "בשלשים ושנים נתיבות חכמה" נברא העולם, כך מתחיל ספר יצירה.

חיסור – **ל פחות ב** – יוצא 28, **כה, יחי**. גם מספר מאד חשוב, המשולש של 7. כתוב "בן שלשים לכח"², איך מגיעים מ-**ל-ל-כח?** צריך להוריד ממנו **ב**.

מה הכפל? מה שאמרנו הרגע בשם רבי אברהם אבולעפיא, ש-**לב** הוא בעצם כפל, **ל פעמים ב** – 60.

בחילוק – **ל חלקי ב** – עולה **י-ה**. **ל** עולה **יהיה**, "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"³, שם ה' לעתיד לבוא⁴, ו-**ל חלקי ב** עולה **יה**, השם המקורי, הכי פשוט, של ה' יתברך. זהו גם השם של "שכינה ביניהם", שנלמד עליו עכשיו בשיעור – הקשר בין האיש והאשה, בין הקב"ה לעם ישראל, הוא **י של איש ו-ה של אשה**¹⁰.

עשינו ארבע פעולות, ועד כה יצא לנו – 32, 28, 60, 15 – 135, ג"פ **אדם, מה**. אבל יש פעולה **חמישית** – שהיא הפעולה המשיחית¹¹ – **ל בחזקת ב** (כאילו נכתוב **לב**, כמו שנהוג לכתוב היום חזקות, 900, a2). גם החזקה רמוזה בתוך צורת הלב היהודי – במקום **ל** ועוד **ל** מחשבים

ודווקא הבת מסוגלת לגלות את הנקודה הפנימית שבלב, שלמעלה מהשכל¹². אם כן, זהו יום טוב להזכיר ולדאוג לכך שלכל בת יהיה תכשיט 'הלב יהודי' (ענינו של תכשיט הוא גילוי אור מקיף, סגולה שמקיפי הנשמה יתגלו, ובפרט **לב יהודי** בגימטריא **מזל**, היינו גילוי אור המקיף, שרש הנשמה).

מאיפה לקחנו את צורת הלב היהודי? יש ספר של רבי אברהם אבולעפיא¹³, מקובל מתקופת הראשונים (חי בזמן הרשב"א), בו הוא מסביר שהמלה **לב** היא **ב** אותיות **ל**. כלומר, המלה '**לב**' היא כמו סימן, כמו קוד, כמה אותיות **ל**. מציירים שתי אותיות **ל** פנים מול פנים, מסתכלות אחת על השניה באהבה, כמו הכרובים בבית המקדש, שני כרובים. כאשר שתי הלמדין מסתכלות כך אחת על השניה נוצרת צורת לב: שוב, מקור כל הענין – הקשור להיום, יום ה-**לב** של השנה – אצל רבי אברהם אבולעפיא¹⁴.

חשבון ה-לב

יש עוד רמז יפה של היום, **ב חשון**: מה קורה אם שמים את האות **ב** בדיוק באמצע המלה **חשון**? מקבלים **חשבון**. כתוב "באו חשבון"¹⁵, על הכלה נאמר "עיניך ברכות בחשבון" – יום שטוב לעשות בו חשבון. כבר עשינו איזה חשבון, ש-**לב** יכול לרמוז ל-**ב פעמים ל**.

ד ראה גם מעין גנים ח"ד עמ' קנז-קנד.
ה אמרי שפר ח"ג.

ו בלשון המקרא: "**שנים כרבים**" (שמות כה, יח) = **לב** פעמים "**אהיה**", שם הבינה-אמא, "בינה לבא". והוא עולה יחוד **משפיע-מקבל**.

ז ראה עוד בספר אותיות לשון הקדש בביאור צורת האות ל (עמ' רד-רה).

ח **אברהם אבולעפיא** = **יד פעמים לב**. הוא מדבר רבות על סוד "שלם וחצי", וביחס לשמו, סוד "שלם וחצי" עולה "**שנים כרבים**" וכו', כנ"ל הערה ז!

ט במדבר כא, כד.

י שה"ש ז, ה.

יא ארבע הפעולות מקבילות – לפי הסדר – לספירות חסד-גבורה-תפארת-מלכות, סוד המרכבה העליונה (עיניך ברכות בחשבון מבוא לגימטריא הערה ב).

יב אבות פ"ה מכ"א.

יג זכריה יד, ט.

יד ראה ספר הליקוטים שם.

טו ראה סוטה יז, א וברש"י.

טז אם כן – בהמשך לאמור בהערה ט – פעולת החזקה מכוונת כנגד הכתר.

ובהיות 23 הנקודה האמצעית של 45 המכפלה שלהם היא המשולש של 45. המספר הזה הוא גם שלש פעמים **משה**, שנתן לנו את התורה, את האור של "תורה אור" (דהיינו כתיבת השם משה ב"רצוא ושוב" – **מ מש משה שה ה**).

איך נקרא חדש חשון בתנ"ך? "ירח בול"³³. אחד מפירושי בול – לשון בלבול. לא צריך להתבלבל מהחשבונות שעשינו עכשיו. צריך לתקן את כל הבלבולים שיש בחיים – זו עבודת ירח בול. יש בלבול המח ויש גם בלבול בלב, כמו שיש טמטום המח וגם טמטום הלב – צריך לבטל אותם, לתקן אותם. עד כאן פתיחה בעניני דיומא.

ב. אמונה בהורים ובטחון בנישואין יחוד "הנסתרת" – מכח האמונה, יחוד "והנגלת" – מכח הבטחון

אנחנו בעמ' סט בספר. לומדים על ההבדל בין אמונה לבטחון. לאחרונה³⁴ למדנו שאמונה קשורה ל"נסתרת"³⁵, המוחין חכמה ובינה (**י-ה** שבשם הוי' ב"ה), ואילו בטחון קשור ל"והנגלת", המדות של הלב, הרגש (**וה שבשם**).

הפסקה הזו מתחילה בתוספת חשובה לענין: גם ב"נסתרת", "מיעוט רבים שנים", חכמה ובינה, אבא ואמא, וגם ב"נגלת", "מיעוט רבים שנים", הבן והבת, החתן והכלה – יש כח שמייחד את שתי המדרגות. האמונה לא רק מתגלה ב"נסתרת", אלא היא הכח שעושה את הזיווג, היחוד, בין אבא ואמא. גם ב"והנגלת", הבן והבת בנפש – שהרבה פעמים הם כמו אהבה ויראה, כמו בעקדת יצחק שהיתה

ל כפול ל, עוד יותר יחוד של חתן וכלה". אם כן, חמש הפעולות של לב – הכל קורה עכשיו, ביום ה-**לב** של השנה – נותנות לנו 1035.

כתיבת התורה על הלב

עשינו כאן חמש פעולות על הלב – את כל הפעולות צריך לעשות בלב, בלב של הבת, לקחת משהו בחכמת החשבון ולעשות ממנו עבודת ה'. לכן, נחלק בחמש ונקבל את הערך הממוצע של כל פעולה – 207, **אור**, הדבר הראשון שה' ברא, "הכל הולך אחר הפתיחה", בגימטריא **אין סוף** (האור, הנברא הראשון, הכי משקף את הבורא ב"ה).

מה הסוד של חמש פעמים "אור"? ביום הראשון של מעשה בראשית, בו ה' ברא את האור, כתוב חמש פעמים "אור". למה יש חמשה אור? המדרש³⁶ אומר שהיות ש"תורה אור"³⁷ – חמשה "אור" הם חמשה חומשי תורה. כתוב "כתבם על לוח לבך"³⁸ – את כל התורה צריך לכתוב, "כתבו לכם את השירה הזאת"³⁹, איפה? על הלב. הפסוק ממשיך "שימה בפיהם", מהלב עולה לפה, אבל צריך קודם לכתוב על הלב⁴⁰.

גם בחכמת החשבון 1035 הנו מספר מאד חשוב – 1035 הוא המשולש של 45 (**מה-אדם**), סכום כל המספרים מ-1 עד **אדם**. 135 – שראינו קודם – הוא ג פעמים **אדם**, ו-900 עוד 20 פעמים **מה**. קבלנו 23, **חיה** (שמה המקורי של חוה, אשת אדם), פעמים **מה**,

יז על היחס בין פעולת חבור לכפל – ראה מעין גנים ח"ד עמ' קמד.

יח בראשית רבה ג, ה.

יט משליו, כג.

כ שם ג, ג.

כא דברים לא, יט.

כב **אור-לב-פה** = 324 = **חי** ברבוע. **אור-לב-פה** ר"ת **אלף**, ג"פ **הבל-יחידה**. **אור-לב-פה** ס"ת **רבה** = **אור**, ג ברבוע פעמים **חיה**.

כג מלכים-א, ו, לח.

כד שיעור אמונה ובטחון 13 (פורסם ב"ואביטה" ראה ע"ח).
כה דברים כט, כח: "הנסתרת להוי' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם".

אמונה – היחוד התמידי

נקרא בפנים:

נמצאנו למדים שהאמונה היא בסוד יחוד "הנסתרות" [לא רק שהאמונה נמצאת שם, אלא שהיא המייחדת אותן]. **אותיות יה שבשם** [יה שורה גם עלינו, הבן והבת, החתן והכלה, כי על יחוד החתן והכלה כתוב ש"שכינה ביניהם"^כ], השראה של אבא ואמא. מה הם אבא ואמא? **"תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"**^{כט} [אצלי אבא ואמא שלי כל הזמן ביחד].

כשאני מתחתן עם אשה, גם על פי הלכה, לא כל הזמן – בחיצוניות, כלומר בגוף – יכול להיות יחוד וקשר בין האיש והאשה. יש זמנים שכן ויש זמנים שלא. גם כשלא, צריך הרבה בטחון שיהיה, שיתחדש. היחוד הוא לא תמידי, לא כל הזמן. אבל היחוד של אבא ואמא, אצלי הוא כל הזמן. גם על פי פשט, גם בתורה, בגיל מסוים, כשהאשה מפסיקה ללדת, בעצם היא עוברת למצב שכל הזמן היא טהורה, וממילא כל הזמן יש זיווג. אם כן, יחוד י-ה, אבא ואמא, נקרא "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין". אבל עיקר היחוד הוא יחוד החתן והכלה, ה-ו וה-ה, והוא יחוד לא תמידי.

לכן כתוב כאן שהאמונה היא אמונה ביחוד, בזיווג, של אבא ואמא שלי – גם אבא ואמא ממש, וגם המושג המופשט, הרוחני, של אבא ואמא, חכמה ובינה.

בזמן הגלות – האמונה מתחזקת והבטחון נחלש

[ושעל כן האמונה היא תמידית לעולם ועד] [איך רואים זאת גם בפשטות? אמונה אצל יהודי היא מצב יציב, כל הזמן,

צריכה להיות התכללות בין האהבה של אברהם והיראה של יצחק^{כו} – צריך לעשות זיווג, יחוד, בין ה-ו של שם הוי' ו-ה תתאה של השם (ששתיהן "והנגלת"), והבטחון הוא שעושה את היחוד.

אמונה מיחוד ההורים ובטחון ביחוד בני הזוג

במלים הכי פשוטות: יש לכל אחד אבא ואמא. אני נולדתי מאבא ואמא שלי. כשיגיע הזמן צריך גם לקיים את הפסוק "על כן יעזב איש את אביו את אמו ודבק באשתו"^{כז}, כשהולכים להתחתן. אבל כל הזמן, גם אחרי שמתחתנים, יש את ההשראה של ההורים, וגם את מצות כיבוד אב ואם מן התורה. כל הזמן אבא ואמא נמצאים, גם כשאני עוזב אותם בשביל להתחתן, שורים עלי אבא ואמא, כ"הנסתרות" שלי – במודעות שלי הם אור מקיף, נסתר יחסית. איך מתקבל אצלי היחוד של אבא ואמא שלי? כאמונה.

אבל היחוד שלי, שאני הולך להתחתן, להקים בית, "ודבק באשתו", הוא יחוד של בטחון – צריך הרבה בטחון בשביל להתחתן. גם בשביל למצוא את בן/בת הזוג וגם במשך כל החיים, בשביל להקים בית, בשביל להוליד עוד ילדים, שיהיו עוד ילדים, לא להפסיק – צריך בטחון.

כלומר, היחוד של ה-וה בנפש הוא על ידי בטחון. אבל המקיף, שיש מעלי יחוד של אבא ואמא – ובעצם אני פה בגללם – הוא אמונה, היא הכח שמייחד את "הנסתרות". זהו המשך למה שלמדנו עד כה.

כו ראה זהר ח"א קיט, ב; ח"ג יח, א; לקוטי תורה לאריז"ל וירא ד"ה "סוד העקידה"; לקוטי תורה ואתחנן ח, ב; שם דרושי ר"ה נח, ב; מעין גנים ח"א עמ' לד ואילך.

כז בראשית ב, כד.

כח סוטה יז, א.

כט ראה זח"ג ד, א.

שכל. אנחנו מאמינים שהיחוד יחזור, ואפילו מאמינים ש"ירידה לצורך עליה"¹⁷].

משא"כ הבטחון [למדנו¹⁸] שהפסוק העיקרי של בטחון הוא "בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים"¹⁹ וש"עדי עד" היינו עד ספירת היסוד. "עדי עד" – ספירת היסוד המיוחד ז"ן [כאן יותר ברור – היסוד מחבר את החתן והכלה, ז"א ונוקביה, ה-ו וה-ה של שם הוי']. הוא בסוד יחוד "זהנגלת", אותיות זה שבשם.

אם כן, בזמן הגלות היחוד הוא ב"נסתרת" שלנו, כי על פי פשוט הוא יחוד נסתר, לא יחוד גלוי. עם זאת, האמונה היא תמידית, כנ"ל, וכאשר הבטחון – הקשר הגלוי – איננו, האמונה אפילו מתחזקת. כמו בחושים, שידוע שאם מישוהו ח"ו מאבד חוש אחד, כמו חוש הראיה, החוש השני, חוש השמיעה, מתחזק, כך, כשאנחנו בלי הבטחון של הקשר הקרוב, האמונה מתחזקת. יש בין בני זוג בטחון, "בטח בה לב בעלה"²⁰, הבעל בוטח באשתו כי היא לידו – ב"אעשה לו עזר כנגדו"²¹ למדנו שה' רוצה שכל הזמן הבעל והאשה יהיו יחד, באותו בית. אחד מפירושי "עזר כנגדו" שכל הזמן הוא מסתכל עליה, כל הזמן היא כאן, אף פעם לא מתרחק ממנה – היא "כנגדו". זהו המצב הרצוי, המצב הטוב, אבל כשלא זוכים ויש ריחוק נשאר ומתחזקת האמונה. זהו החידוש העיקרי של הפסקה הזו.

"תדיר" ו"מקודש"

לפני שנמשיך, נסביר במלים שקרובות אלינו, מלים שאנחנו אוהבים להשתמש בהן: הרבה פעמים באים בנים או שבאות בנות

לא נפסק, לא נחלש. אדרבא, בזמנים קשים האמונה אפילו מתחזקת. לגבי בטחון רואים הפוך – אם האדם נמצא באיזה מצב קשה יתכן שהבטחון קצת יחלש, אבל האמונה היא תמידית. כך כתוב כאן, שהאמונה תמידית, גם בזמן הגלות הקשה [אנחנו עם ישראל, הכלה של הקב"ה, וצריך להיות כל הזמן חיבור שלנו. תיכף נסביר איך אנחנו מתחברים ממש בעבודתנו עם הקב"ה. אבל מה יש בזמן הגלות? אין את היחוד. יש ביטוי בחז"ל²² שהבעל "הלך למדינת הים" – התרחק מאתנו – ואנחנו עכשיו לבד, האשה גלמודה, ח"ו. הריחוק נוגע לבטחון – במצב של ריחוק לא שייך בטחון. מה שנשאר תמידי, מה שלא נכבה – כמו שכתוב על דוד המלך "ולא יכבה נרו לעולם ועד"²³ – הוא האמונה.].

שאזי היחוד העליון הוא רק בסוד
יה הנסתרות כנודע²⁴ וד"ל [איזה יחוד יש כאשר הבעל-הקב"ה "הלך למדינת הים"? אני הכלה, חושבת עליו כל הזמן, מאמינה שיחזור, בטוחה שיחזור, אבל איזה זיווג יש עכשיו? זיווג גשמי אין, כי הוא רחוק ממני. אבל ב"נסתרת" שלי – מכח האמונה החזקה – יש יחוד. ב"נסתרת" יש יחוד שלנו עם ה' גם בגלות. אבל ב"נגלת" – במיוחד בגלות הקשה, כמו עכשיו, "מפני חטאינו גלינו מארצנו"²⁵ – הבעל הלך למדינת הים וגם אנחנו, הכלה, גלינו, הושלכנו מגן עדן, כמו שקראנו בפרשת בראשית. מה נשאר? גם על פי פשוט, נשאר זכרון, מוחין, "הנסתרת",

ל כתובות פ"ט מ"ח. ולגבי הקב"ה – ילקוט שמעוני דברים רמז תתלז.

לא נוסח ברכות הפטרה.

לב ראה ע"ה היכל או"א ש"א פ"ז [נבשנר טל פ"א אות כ]. וראה קהלת יעקב, ערך זיווג ח"ו"ב, אשר דן בכך באורך.

לג מוסף לשלשה רגלים.

לד לקו"ת בהר מא, א"ע"פ מכות ז, ב ובכ"ד.

לה ישעיה כו, ד.

לו משלי לא, יא.

לז בראשית ב, יח.

לב - בית בראשי תבות ו-**למד** בסופי תבות^{מא}. כתוב בפירוש "בכל יום תמיד" - המלה תמיד מופיעה כאן בביטוי. עוד יותר מחזק שהתמיד נמצא בלב. אני מאמין בלב - תמיד. גם ביחס לכללות עמנו, עם ישראל קדושים, כל היהודים מאמינים (תמיד) בלב. אפילו על מי שאינו מודע לאמונה זו - "ישנו עם אחד גוי"^{מב} ("ישנו מן המצות"^{מג}) - נאמר "אני ישנה [בגלותא] ולבי ער"^{מד}. לעת עתה, לא כולם מהדרים בקיום המצות בפועל, מסתפקים בלהיות 'יהודי [מאמין] בלב' - בשביל קיום מצות מעשיות צריך בטחון (עיקר המצוה הוא ליחד קודשא בריך הוא ושכינתיה, וה שבשם, מכח הבטחון דווקא, כפי שהוסבר לעיל).

שכל - הסתכלות חיצונית, רגש - מעורבות במציאות

שוב, מה שאנחנו לומדים כעת הוא שהאמונה שייכת ל"נסתרת", מייחדת את "הנסתרת להוי' אלהינו", ויחוד "הנסתרת", יחוד אבא ואמא, הוא תמיד, בהיותם "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין". הדבר מתבטא בכך שגם בגלות הקשר נמצא. [הרב אמר שהנסתרות הן בשכל?]. כן. שכל הוא רובד מופשט, לא מציאות מוחשית - היחוד הוא בשכל. מדובר בשכל היהודי - לא שכל של "רבות מחשבות בלב איש"^{מה}, אלא שכל פנימי. המלה שכל היא גם מלשון הסתכלות^{מז} - אלה חושים פנימיים. החכמה היא ראייה פנימית, הבניה היא שמיעה פנימית. השכל הוא סוג של חושים. בחושי השכל הוא חש 'מלמעלה'

עם רצון לעשות פעולות חזקות בשטח. מה הביטויים שלנו, ליחס בין משהו תמידי לבין מעשה מיוחד וחזק? "תדיר" ו"מקודש"^{מא}. יש מצוות של תדיר, כל הזמן, ויש מצוות מיוחדות לפרוץ, בכח אדיר, בשביל לעשות משהו גדול - להן קוראים מקודש. יש שאלה, גם בהלכה, מה עדיף - התדיר או המקודש? זהו נושא שאנחנו מדברים עליו הרבה, כי מאד נוגע לחבר'ה. מה שאנחנו לומדים בפסקה הזו הוא שהתדיר בנפש הוא האמונה והמקודש בנפש הוא הבטחון. המלים האלה לא כתובות כאן, אבל זו הכוונה.

אמונה "בכל יום תמיד"

דברנו קודם על המלה 'לב'. נאמר כעת עוד משהו: מה יש בתוך הלב? את אותיות המילוי של המלה לב - **למד בית**. האותיות הנסתרות במילוי הן בבחינת עיבור, הריון, בתוך הלב. איזו מלה אפשר לעשות מהאותיות **מדית**? **תמיד**. בתוך הלב - היום, יום ה-**לב** - יש **תמיד**, מצב תמידי. התמיד אצלנו - תמיד הוא כמו תדיר - הוא האמונה שלנו. כתוב^{מב} שאמונה זו באה ממה שה' "מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית"^{מג}. כמו שה' מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, כך אנחנו מאמינים בכל זמן בה' ובהשגחה שלו. בכך שמאמינים גם מתקשרים, גם מרחוק - האמונה היא יכולת כן להיות מזווג, דבוק, גם מרחוק, כמו בזמן הגלות.

נקח את הביטוי "המחדש בטובו בכל יום תמיד" - מה הם ראשי התבות "**בכל יום תמיד**"? **בית**. מה סופי התבות? **למד**. בדיוק מילוי המלה

מא ראה סוד ה' ליראיו שער "לב שמח" פ"ח.

מב אסתר ג, ח.

מג מגלה יג, ב.

מד שה"ש ה, ב. זח"ג צה, א (ובכ"ד).

מה משלי יט, כא.

מז ראה דניאל ז, ח: "משתכל הוית".

לח ע"פ מי השילוח - פרשת משפטים ד"ה "ראשית בכורי אדמתך".

לט ראה סוד ה' ליראיו כללי השערים פ"ח.

מ ברכת "יוצר אור".

בפרט בלימוד החסידות, אליבא דנפשיה, מה הוא אומר לי. יחוד נשיקין הוא כאשר לומדים תורה, כפי שעולה מהפסוק בתחלת שיר השירים – "ישקני מנשיקות פיהו".^ג "ישקני", בלשון עתיד, היינו התורה החדשה שתתגלה על ידי מלך המשיח^מ, אך בכלל, אדמו"ר הזקן מסביר שכאשר לומדים תורה בפה, "כי חיים הם למצאיהם"^ב, "למוציאיהם בפה"^ג, מתנשקים כביכול עם הקב"ה.

כעת צריך להפשיט – מאד חשוב ללמוד את הכל, וגם לדעת איך להפשיט את הכל, במיוחד כשמדברים על דברים גופניים. בתוך המושגים האלה יש את כל יסודות עבודת ה', גם, בהשגחה פרטית, אנחנו יוצאים מפרשת בראשית, שם כתוב "על כן יעזב איש את אביו את אמו ודבק באשתו"^ב. יש בעצם שלש מלים שהולכות יחד – גם "לשון נופל על לשון", איזה מין חרוז – חבק-נשק-דבק, שלשה שרשים בלשון הקדש שמסתיימים באות ק – קקק, כמו "קדוש קדוש קדוש"^ג. באמת, שלשת הדברים האלה צריכים להיות "קדוש קדוש קדוש".

אדמו"ר הזקן מסביר בתניא שחיבוק הוא מצוות מעשיות ונישוק לימוד תורה. כלומר, שלימוד תורה – תורה בכלל, ובמיוחד תורת החסידות – הוא סוד הנשיקין עם ה', כביכול. אם חיבוק הוא קיום מצוות מעשיות, עם הידים, כמו שמחבקים עם הידים ("שמאלו

את המציאות, 'מבחוץ', לעומת הרגש, המעורב ומעורה בתוך המציאות. שוב, הלב הוא מדות, רגש, של אדם שמעורה במה שקורה. השכל מסתכל מלמעלה על מה שקורה.

ג. מעלת הבטחון – מעלת היחוד התחתון חבוק-נשוק-דבקות – מצות-תורה-תפלה

איזה יחוד יותר חשוב? אותיות **וה** אינן "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין" – הן כמו חתן וכלה, שיש ביניהם זמן קירוב וזמן ריחוק, לא כל הזמן יחד ברובד הגשמי. מה יותר טוב? מה יותר חשוב? מצד אחד אני חושב שהשרש, המקור, ההשראה מלמעלה – דהיינו, יחוד ה-יה – יותר חשוב. אבל כעת נראה שבאמת מה שיותר "מקודש" הוא יחוד **וה**:

והנה ידוע שיחוד זה הוא יחוד גופני^ג, ומאחר ש"ז"א בעתיקא אחיד ותליא^מ, שלמעלה מבחינת או"א דתליין במזלא דא"א בלבד [ויחודם הוא יחוד רוחני, ע"ד זווג נשיקין לבד], שרש הבטחון המיוחד את זה שבשם [היחוד הגופני]. גבוה הוא משרש האמונה המיוחד את יה שבשם [היחוד הרוחני].

צריך להסביר מה שקראנו עכשיו: כתוב כאן מושג חשוב – "יחוד נשיקין". מישהי זוכרת בתניא מהו יחוד נשיקין בעבודת ה'? יש נישוק ויש גם חיבוק, מה הוא מסביר בתניא? [תורה ומצוות]. כן^ב. צריך להבין כל דבר שלומדים,

ג שה"ש א, ב.

גא ראה רש"י שם: "ונאמר דוגמא שלו על שם שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים ואותם דודים עודם ערבים עליהם מכל שעשוע ומובטחים מאתו להופיע עוד עליהם לברא להם סוד טעמיה ומסתתר צפונותיה ומחלים פניו לקיים דברו וזהו 'ישקני מנשיקות פיהו'".

גב משלי ד, כב.

גג עירובין נד, א.

גד ישעיהו, ג.

מז ע"ח של"א, דרוש ב.

מח זח"ג רצב, א. וראה ע"ח שי"ג פ"ב [ששרש זו"ן בחג"ת נה"י דא"א].

מט תניא פרק מה: "... מעשה המצות... והוא בחינת חיבוק ממש כמ"ש וימינו תחבקני. ועסק התורה בדבור ומחשבת העיון הן בחי' נשיקין ממש".

נשק-דבק – חוץ מה-**קקק** הזהה בסוף, מה אפשר לעשות משתי האותיות הראשונות של כל מלה? קשור למה שדברנו בהתחלה, קשור להיום, לכן בהשגחה פרטית לומדים היום – **חב-נש-דב**, אם נחבר את ה-**דב** של **דבק** ל-**ו** נקבל **חשבון**, **ב חשון**, יום ה**לב** של השנה. אם כן, כל הסוד הזה שייך להיום, **ב חשון קקק** ("קדוש קדוש קדוש").

כמה שוה **ב חשון**? 366. בסוף יש **קקק**, עוד 300, כך ששלושת השרשים האלה עולים 666. גם מספר חשוב, 36 במשולש, סכום כל המספרים עד **לו**. בכלל זהו מספר עם הרבה משמעות, הרבה מטען¹⁰, והוא שלשת השרשים האלה – **חב-נש-דבק** – המצוות שאנו מקיימים, התורה שאנחנו לומדים, והתפלה שאנחנו מתפללים לה' בדבקות. עיקר הדבקות הוא התפלה שאנחנו מתפללים.

יחוד גופני – הפיכת הגולה ל-גאולה

נחזור להסביר: כתוב כאן ששרש היחוד התחתון – **וה**, יחוד שנעשה על ידי בטחון – יותר גבוה מהיחוד העליון, "הנסתר". קודם אמרנו שיחוד **יה** מתרחש גם בזמן הגלות, כי הוא תדיר – נמצא תמיד, גם בזמנים לא טובים. אבל איזה יחוד שייך לגאולה? אם יש גלות יש גאולה. כולנו יודעים מה שהרבי אומר¹¹, ש-**גאולה** היא פשוט להוסיף **א** (**אלף-פלא**) בתוך המלה **גולה** וכך היא הופכת ל**גאולה**. בגולה, בגלות, יש אמונה – כי אז יש (רק) את יחוד "הנסתר". אבל גאולה היא דווקא היחוד התחתון, היחוד הגופני – זו גאולה בעולם הגשמי, כאן בארץ ישראל, משיח, בית

תחת לראשי וימינו תחבנקי¹²), ו"ישקני מנשיקות פיהו" היינו לימוד תורה, מהו הדיבוק עצמו, "ודבק באשתו"? מתי נדבקים בה' ממש? מכל המלים, הכי מצויה בספרי החסידות היא דבקות – תכלית עבודת ה' היא להגיע למצב של דבקות. לא כתוב הרבה שצריך להגיע למצב של נשיקין או של חיבוק, אבל דבקות כן. זהו גם פסוק, "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם היום"¹³. איפה הדבקות הראשונה? "ודבק באשתו". "הכל הולך אחר הפתיחה", זו הגדרת הדבקות.

מה היא דבקות בעבודת ה'? לומדים עכשיו משהו מאד יסודי בעבודה שלנו. מה עוד יש חוץ מללמוד תורה ולקיים מצוות מעשיות? מה הדבר השלישי בעבודת ה'? תפלה היא כמו הלשון "התופל כלי חרס"¹⁴, דבקות. למדנו שגם בטחון לשון דבקות. אם כן, צריך הרבה בטחון כאשר מתפללים, כי תפלה היא דבקות, שלפי האמור כאן היא תכלית הכל. כל לימוד התורה, שהוא נשיקין, וכל קיום המצוה, שהוא חיבוקים – הם בשביל עצם הדבקות.

הדבקות היא גם מה שמוליד. על "ודבק באשתו היו לבשר אחד" אומר רש"י אומר ש"בשר אחד" היינו הילד שנולד. כלומר, מה שמוליד במציאות הוא דווקא הדבקות, שהיא תכלית הכל, התפלה. דווקא האשה מצטיינת בתפלה אפילו יותר מהאיש, כידוע – האיש יותר תורה והאשה יותר תפלה¹⁵.

רמזי חב-נש-דבק

אם נקח את שלשת השרשים – **חב-נש-דב**

נה שה"ש ב, ו.

נו דברים ד, ד.

נד תורה אור תרומה עט, ג (ע"פ משנה כלים פ"ג מ"ה); בת עין ד"ה "זאת חקת התורה"; פרי צדק מאמר קדושת השבת ב (ע"פ סוטה פ"ג מ"ז).

נח ראה הקדמת שכינה ביניהם פ"א סעיף ב ויין משמח ח"א שער ד בתורה "אבא אבא".

נט ראה עמק המלך שער יז פי"א; אשא עיני מאמר "סוד החשמל בטנת"א התורה" פ"ח; שעשועים יום יום האזינו ימים ב-ג ובכ"ד.

ס שיחת פרשת אחרי מות-קדשים ופרשת אמור ה'תשנ"א. מבואר באריכות במאמר "מגולה לגאולה" בספר מודעות טבעית.

מה ש"ז"א בעתיקא אחיד ותליא", לכן שרש היחוד התחתון, המקודש, היחוד של הגאולה, יותר גבוה מהתדיר של יחוד "הנסתרת להוי" אלהינו" שנעשה על ידי אמונה.

שרש המדות ושרש המוחין

לכל דבר יש שרש. כעת אומרים ששרש מדות הלב בעתיקא, בכתר, אבל גם לחכמה ובינה יש ודאי איזה שרש בכתר. מה השרש שלהם? כתוב משפט מקביל – שמוזכר כאן בפנים – שאבא ואמא "תליין במזלא דאריך אנפין"¹⁰ בלבד. האריז"ל והזהר מתארים את כל הספירות העליונות בלשון משל ומליצה של גוף.

אם הכתר הוא פרצוף שלם, אז יש לחיצוניות הכתר – אריך אנפין, הרצון בנפש – כח להמשיך מהראש שלו לשכל. מאיפה מקבלים השכלות חדשות? כשאני קורא בספר ומבין מה שאני קורא – מאיפה באה ההבנה? יש איזה מקור שמזין את השכל, גם אם יש הברקה היא באה מאיזה מקום, כמו ברק. מאיפה? מחיצוניות הכתר דרך צינורות רוחניים שנמשלו בקבלה לשערות הזקן, כביכול, של הכתר. שערות הזקן של הכתר נקראו "מזלא". מזל בעברית כמו מזר – ל-ר מתחלפות – ובארמית מזר הוא לשון שערות. איפה יש שערות? גם בראש וגם בזקן. מבואר ששערות הזקן הן המשכות מהעל-מודע למודע, צינורות הממשיכים אור ושפע. כתוב ששרש אבא ואמא שם, מכוסים תחת אותן שערות, אותו מזל שממשיך מהעל-מודע למודע, אבל לא בעתיקא עצמו. מה שאין כן שרש הלב נאחו בעצם הכתר, בעתיקא עצמו. הארכנו קצת כדי להסביר באותיות של

המקדש. כעת כבר ברור שהגאולה צריכה להיות יותר מהגולה – היחוד של הגאולה, שעל ידי מדת הבטחון בנפש, יותר גבוה.

הבטוי שכתוב כאן הוא "ז"א בעתיקא אחיד בתליא", משפט מתוך הזהר. מה פירוש המשפט? ז"א – זעיר אנפין – היינו המדות, ה-ו של שם הוי'. שרש המדות יותר גבוה מהמוחין, מ"הנסתרת", בעתיקא, בכתר. איך רואים זאת בספירות בפשטות? חכמה ובינה, שבזהר נקראו "שיר כפול", הן ימין ושמאל, אבל במדות, שעיקרן חג"ת, שיר משולש, ימין-שמאל-אמצע, העיקר הוא התפארת, האמצע, עליו כתוב "בריה התיכון... מברח מן הקצה אל הקצה"¹⁰. התפארת עולה עד לכתר שבאמצע, למעלה מהשכל. מהו הכתר, בו ז"א "אחיד ותליא"? אחיד פירושו אחוז (ד-ז מתחלפות בארמית), המדות אחוזות ותלויות בכתר, בעתיקא. זהו הפלא, האלף. אותה אלף שהרבי אומר שצריך להכניס לגולה כדי להפוך אותה לגאולה היא מה ש"ז"א בעתיקא אחיד ותליא". כלומר, הרגש, המדות, המציאות התחתונה – המציאות הגופנית, גאולה היא הגוף והדבקות היא בגוף – עולה עד לשרשו בפלא של הכתר.

מה הקשר בין יחוד גופני ופלא? כי באמת הוא משהו מופלא ביותר. מה עיקר הפלא? כל פעם אחרי שירותים מברכים "רופא כל בשר ומפליא לעשות". מה פירוש "ומפליא לעשות"? מה הפלא בזה? אחד הפירושים¹⁰, בדרך הפשט, שהפלא הוא חיבור הנשמה לגוף. ה' לוקח את הנשמה מהמקום הכי גבוה, הכי מופשט, ומחבר עם הגוף – זהו הפלא¹⁰. זהו גם האלף-פלא של הגאולה,

סא שמות כו, כח.

סב הגהת הרמ"א לשו"ע או"ח ו, א.

סג אכן, גוף פלא משלימים 2007, הערך הממוצע שלהם הוא 100, שלמות של 10 ברבוע, יפ". בהכאה פרטית, גוף

פלא = 500, "פרו ורבו" וכו'.

סד זה לשון הזה"ק (ח"ג רצב, א): "אב ואם מהאי מוחא נפקו, אתכלילו במזלא וביה תליין וביה אחידן. זעיר אנפין, בעתיקא קדישא תלייא ואחיד".

מיכל מזלוטשוב ועוד צדיקים אמרו על עצמם שנולדו מזיווג נשיקין. אמרנו שיחוד נשיקין לא מוליד – ככה בגשמיות, אבל ברוחניות הוא מוליד, יש נשמות צדיקים כאלה. בכל אופן, אבל התכלית היא הזיווג של "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד".

כוונה בברכת המזון:

"והיה הו' מבטחו" – וה (בטחון)

למעלה מ-יה (אמונה)

שוב, הבטחון הוא לשון דבקות, על דרך היחוד התחתון, וה, היחוד הגופני – כמובן שלמעלה המלה "גופני" היא רק משל לשבר את האזן – והאמונה עושה יחוד ב-יה, יחוד נשיקין.

[בסוד "והיה הו' מבטחו"]

לפי נוסח חב"ד, נוסח האריז"ל, הפסוק בו מסיימים את ברכת המזון – כל פעם שאנו נוטלים ידים ואוכלים לחם – הוא "ברוך הגבר אשר יבטח הו' והיה הו' מבטחו", מפסוקי הבטחון המובהקים, כפי שכבר דברנו¹⁷. יש צדיקים שאמרו שהדבקות של ברכת המזון היא אפילו יותר מהדבקות בתפלת עמידה. חידוש, אדם חושב ששיא התפלה הוא בעמידה לשמונה עשרה, אבל בברכת המזון צריכה להיות דבקות עוד יותר גדולה. אפילו על פי פשט יש מעלה בברכת המזון. האם אשה חייבת או לא בתפלה? לא פשוט. המנהג של הנשים הצדקניות, כמו כאן, שכולן מתפללות, שלש פעמים ביום. אבל המצוה לברך ברכת המזון שייכת בפשטות לכולן, מצוה מן התורה. לגבי תפלה יש דעה שהיא מצוה דרבנן, וגם מי שאומר שהיא מצוה דאורייתא – המצוה מן התורה רק פעם אחת ביום, או פעם ב...., בעת צרה. אבל ברכת המזון היא מן התורה כל פעם שאוכלים, "ואכלת,

קבלה ששרש הלב – היום יום ה-לב – יותר גבוה לא רק מהשכל אלא גם משרש השכל שבחיצוניות הכתר. וממילא היחוד שנעשה על ידי הבטחון – כח הבטחון ליחד זו"ן, היחוד הגופני, הדבקות הזאת, התפלה הזאת – יותר גבוה מיחוד הנשיקין של המוחין, שהוא התורה. מתאים שנשיקין הוא תורה, כי תורה היא שכל – "אאלפך חכמה"¹⁸, "אאלפך בינה"¹⁹.

מעלת יחוד גופני – כח ההולדה

יחוד נשיקין הוא טוב, טוב מאד, אבל לא תכל'ס – כי אינו מוליד למטה בפועל, עדיין לא גאולה. לימוד תורה, גם בגלות, הוא נשיקין. אדרבא, במדה מסוימת, הגלות היא הזמן הכי טוב ללמוד תורה – אין משהו אחר לעשות... רואים שבמשך אלפים שנות הגלות שלנו הכי הרבה פוריות בעם ישראל היתה בתורה, ברוך ה'. בזמן הגלות היו אין סוף נשיקין, חידושים במוחין, אבל זה עדיין לא תכל'ס. יש אנשים שמסתפקים בחידושי תורה, חושבים שלא צריך יותר מהם, אבל הרבי היה מאד קנאי, אפשר לומר, שלא להסתפק בנשיקין של הגלות – צריך את היחוד עצמו, היחוד של הגאולה, עצם הדבקות, שיש בה הולדה. מהי הולדה? כתוב²⁰ שלעתיד לבוא, כאשר יבוא משיח, תוולדנה נשמות חדשות לגמרי. אנחנו, לעומת אותן נשמות, נהיה כמו בהמות. אבל בשביל שתרדנה לעולם הזה נשמות חדשות צריך את היחוד התחתון, לא די ביחוד העליון. נאמר עוד ווארט: כל היחודים האלה הם בעולם האצילות, יה של אצילות, וה של אצילות. כתוב שגם היום, יחסית, יש צדיקים גבוהים וגדולים שבאים מיחוד נשיקין. כך רבי

סו איוב לג, לג.

סו ע"פ שבת קד, א: "אל"ף ב"ת אלף בינה".

סז עבודת הקדש ח"ב פל"ב; שער הגלגולים הקדמה ו, ובכ"ד.

ושבעת, וברכת^{סח}.

שמגיע מלמעלה אחרי "אני לדודי ודודי לי"^{עג}, עבודת חדש אלול. כעת יוצאים לעולם לאחר ששים ימי תשובה, אלול-תשרי, "ויעקב הלך לדרכו"^{עד}. התחנה הראשונה שלנו בדרך היא יום ה-לב, היום (והרמז: דרך עולה ז פעמים לב, כנגד ז"ת, שבע מדות הלב).

בכל אופן, יש ודאי עצמה בכך שאנחנו עושים תשובה, שהגאולה באה מכח התשובה שלנו, וכך באמת פוסק הרמב"ם, ש"סוף ישראל בסוף גלותן לעשות תשובה ומיד הם נגאלין"^{עז}. אמרנו שגלות היא זמן של אמונה. גלות היא כמו לילה, בו כתוב "ואמונתך בלילות"^{עז}, כפי שלמדנו^{עז}. בסוף הגלות מגיע הזמן של אילת השחר, שהשחר מתחיל להאיר. יש כאילו הבטחה שבזמן הזה, בסוף גלותן, אנחנו עצמו, עם ישראל, נתעורר לעשות תשובה. ההתעוררות הזאת היא יחסית יחוד תחתון, לא יחוד עליון. מה שה' ממשיך לנו מלמעלה הוא יחוד עליון, דרך היחוד העליון, אבל "סוף ישראל בסוף גלותן לעשות תשובה ומיד הן נגאלין". זו המעלה של תשובת תשרי לגבי ניסן.

[שוב, צירוף ניסן הוא י-ה-ו-ה לפי הסדר וצירוף תשרי הוא והיה, "והיה הוי' מבטחו".] **צרוף חדש תשרי שלמעלה, במדה מסוימת, מצרוף הישר דהוי' דחדש ניסן** [כתוב כאן "במדה מסוימת", שהרי אי אפשר לבטל את הצירוף הישר, שהוא שם קדוש, משא"כ והיה. אבל יש גם מעלה ב"והיה", צירוף החדש השביעי, והרמב"ם פוסק שכך תבוא הגאולה, עם תשובה בסוף גלותן].

על כל פנים, ברכת המזון מסתיימת עם בטחון, שהוא דבקות – "ברוך הגבר אשר יבטח בהוי' והיה הוי' מבטחו". שלש המלים האחרונות הן "והיה הוי' מבטחו". "הוי'" הוא שם הוי' פשוט, הצירוף הישר של חדש ניסן – יב צירופי שם הוי' מתחילים מניסן, כמו שכתוב "החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה"^{עט}, לכן צירופו הוא הישר, י-ה-ו-ה. הצירוף של תשרי הוא הצירוף השביעי, הקדמת ו-ה ל-יה – "והיה הוי' מבטחו". מה עושה "מבטחו"? מגלה שהצירוף "והיה", וה לפני יה, יותר גבוה מאשר הסדר הישר. למה? כמו שלמדנו עכשיו, כי שרש היחוד שעל ידי הבטחון, וה, הוא "ז"א בעתיקא אחיד ותליא", מגיע עד לכתר עצמו, להמשיך את האלף-פלא לגולה ולהפכה לגאולה. זו כוונה קלה, שאפשר לכוון כל פעם שמברכים ברכת המזון – "הכל הולך אחר החיתום"^{עז}, זהו החותם של ברכת המזון.

מעלת תשרי על ניסן

גם לגבי החדשים, איזה חדש יותר חשוב, ניסן או תשרי? לכל אחד יש מעלה גדולה. יש מחלוקת^{עז} אם נגאל בניסן או בתשרי. רבי יהושע אומר "בניסן נגאלו אבותינו ממצרים ובניסן עתידים להגאל" – חדש של גאולה. אבל רבי אליעזר אומר "בניסן נגאלו ובתשרי עתידין להגאל". מה ההבדל? ניסן הוא חדש של אמונה^{עז}, אתערותא דלעילא. אבל תשרי הוא השיא של אתערותא דלתתא, מה

סח דברים ח, י.

סט שמות יב, ב.

ע ברכות יב, א.

עא ר"ה יא, א.

עב ראה מעין גנים ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה". שיעור

אמונה ובטחון פ"א 13.

עג שה"ש ו, ג.

עד בראשית לב, ב. ראה אוצר מנהגי חב"ד אלול-תשרי עמ' שצג-שצה.

עה הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

עו תהלים צב, ג.

עז שיעור אמונה ובטחון פ"ב. וראה גם שיעור 12 פ"ג.

"והיה" – לשון שמחה

ומושך אותך אלי. למטה מכך יש קריאה בשם התואר, המתאר את הפעולות של בעל השם במציאות. יש שם הוי' שהוא שם התואר, לשון מהווה³⁹ – "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". זהו שם הוי' דלתתא, וכפי שהוסבר "בכל יום תמיד" כבר קשור לאמונה, לחוש להרגיש את התחדשות הבריאה בכל רגע. אבל "שם קדשו" הוא שם העצם, גם לשון עצמה. כמו בביטוי, "חביון עז העצמות"⁴⁰. – **שם הוי' דלעילא** [השם שתופס בעצמות ה']. – **בטחנו** "בשם קדשו בטחנו"⁴¹, אנחנו דבוקים בו, וממילא דבוקים בה' עצמו, וממילא ממשכים את ה' להתיחד אתנו, וזו שמחה עצומה, שמחת חתן וכלה. כך כתוב באגרת הקדש המפורסמת של מורנו הבעש"ט⁴², שאין שמחה כשמחת חתן וכלה.⁴³

חידוש הבעש"ט – המשכת הוי' דלעילא ע"י בטחון

את שם העצם צריך להמשיך – ולשם כך צריך בטחון. הגאולה באה מ"שם קדשו", שם הוי' דלעילא, כי הגאולה היא לתפוס את ה' עצמו. כמו שכתוב בחסידות שהיו שלשה חכמים גדולים שרצו להביא את אור ה' לעם ישראל. קודם רשבי' הקדוש, שמספר בספר הזהר כל מה שקורה בהיכל המלך, ארמון המלך – לספר על המלך, מקור גדולתו ופארו. אחר כך בא האריז"ל, מה הוא חידש? לא סיפק את העם התיאור הראשון. לכן הוא היה צריך להעמיק מאד, להביא להם – כביכול – צילום של המלך. הוא נכנס להיכל המלך, כנראה עם

כפי שמובא כאן בפנים, חז"ל אומרים כלל גדול, שכל "והיה" בתורה לשון שמחה. אם כתוב "ויהי" זהו לשון צער, ויהי כמו **וי** – "ויהי" מראה על צער, ו"והיה" מראה על שמחה. איך הכלל קשור לחדש תשרי, שצירופו "והיה"? כי תכלית התשובה היא להגיע לשמחה. תשובת ימים נוראים עדיין מיראה, אבל מתוכה מגיעים לסוכות, "זמן שמחתנו", תכלית הכל. הצירוף 'מכריז' כבר מתחלת החדש שתכלית כל עבודת ה' היא "עבדו את הוי' בשמחה"⁴⁴ – דרך החסידות, דרך הבעש"ט. הצירוף "**והיה**" יותר גבוה, במדה מסוימת, מהצירוף הישר. דווקא בצירוף הזה הבטחון נותן שמחה, יותר מאמונה. כתוב "נתתה שמחה בלבי"⁴⁵ ו"כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו"⁴⁶ (כמו שתכף נבאר) – כשהלב בוטח האדם מאד שמח. אמונה היא רוגע – להאמין פירושו להיות רגוע, טוב להיות רגוע – אבל בטחון אומר כבר שמחה, ומתוך השמחה אתה קם לזיום מעשה גדול בפועל. זה עוד הבדל בין אמונה ובטחון. **והיינו ד'והיה" הוא לשון שמחה**⁴⁷ – [מאיפה לומדים על שמחה ואמונה? פסוק שאומרים כל יום בתפלה, שמפורש בו שהשמחה נותנת בטחון]: "**כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו** [לא סתם שם אלא שם קדוש, שם נבדל. גם בשם הוי', שם המיוחד, יש שם הוי' דלעילא ושם הוי' דלתתא. הוי' דלעילא היינו שם העצם, שאין לו פירוש בכלל, כמו שלאדם יש שם לא בגלל פירוש המלה, אלא שם העצם שלו. בשביל מה יש שם? הקריאה בשם שלך, שם העצם, היא הדרך היחידה שאני כביכול תופס בעצם שלך

פב ראה תניא ששהיה"א פ"ד.

פג שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבוקק ג, ד. וראה גם מאורי אור ערך 'אין' (אות סד).

פד "כי בשם קדשו בטחנו" – "**שם קדשו**" (שם הוי' דלעילא דווקא, שם העצם) = י"פ "**בטחנו**", י"פ "**בטחון**".

פה כתר שם טוב אות א.

עח תהלים ק, ב.

עט שם ד, ח.

פ שם לג, כא.

פא ויק"ר יא, ז. פס"ד ואתחנן ו, י.

החוזר לקדמותו [סוד אות ה-א],
 אותיות יה שבשם עולות בסוד
 היא ["איהי בהוד"^{פח}, שלשם נמשכה
 האמונה מבחינת "והחכמה מאין
 תמצא"^{פט}] מ"חכמה מוחא"^צ נמשכת
 האמונה להוד, לבטחון הסביל. הבינה היא
 לב, "בינה לבא"^{צט}, אמרנו שהאשה היא
 לב, כי כל אחת עתידה להיות אמא.], אך
 אותיות זה שבשם עולות בסוד הוא
 ["איהו בנצח"צא, "איהי" היינו, בפשט,
 המלכות, ו"איהו" הוא] יסוד, "עד" [של
 "עדי עד", שעולה לנצח, הבטחון הפעיל.],
 בנצח שעולה "עדי עד" [נצח = עד-
 עד]. וכמבואר במ"א באריכות^{כז} [כפי
 שלמדנו הרבה פעמים]. שעיקר סוד
 הבטחון, הפעיל בתקף ועז, הוא
 בספירת הנצח [דין נצח.], מקומו של
 משה רבינו ע"ה [השושבינא דמלכא, כי
 בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו". איזה
 משה? כפי שלמדנו בשיעורים הקודמים^{כז} -]
 לאחר שנעשה מנהיג ומלך ישראל
 כנ"ל וד"ל [אז "איהו בנצח" - הוא התייחד
 לגמרי עם מדתו העיקרית, נצח, שהוא בטחון
 פעיל.].

נסביר: מובא כאן סוד שכתוב בתיקוני
 הזהר. כל אור שעולה, חוזר ממטה למעלה,
 מגיע לסוד ה-א, הקדמות. אם אני עולה
 ממטה למעלה ב-יה - עולים מ-ה ל-י ל-א
 - מתקבלת המלה היא. אבל כשעולים ב-וה
 מלמטה למעלה, מ-ה ל-ו ל-א, מתקבלת

איזה סמארטפון, צילם את המלך והביא לעם
 ישראל. בסדר, יותר טוב, אבל לא מספיק.
 סימן שגם הסמארטפון לא שוה... בסוף צריך
 לבוא הבעל שם טוב, התכלית, ולהביא את
 המלך בעצמו לעם ישראל.

להביא את המלך לעם ישראל היינו
 לשדך ביניהם, כמו בחופה. צריך "שושבינא
 דמלכא" ו"שושבינא דמטרוניתא", מישהו
 שיעודד את החתן ויביא אותו ומישהו שיעודד
 את הכלה ויביא אותה. מי הם השושבינים?
 משה הוא ה"שושבינא דמלכא", שמביא
 את ה' לעם ישראל, ואהרן הוא ה"שושבינא
 דמטרוניתא"^{פז}, מביא את הכלה לה' - ממש,
 לא תמונות, לא סיפורים. כשעשו את השידוך
 היו סיפורים. כשנעשה רציני, שכדאי להפגש,
 היו תמונות. אבל זה לא זה - צריך את החתן
 והכלה עצמם. מי עשה זאת? הבעל שם טוב.
 איך הוא הביא את החתן? עם בטחון. אמונה
 מספיקה בשביל תמונות - מה הקשר?
 לכאורה דבר והיפוכו, אמונה היא שאין לו
 גוף ולא דמות הגוף, אבל אמונה מתחלפת
 ב-תמונה^{פז}, כמעט אותה מלה. חילוף אותיות
 א-ת באתב"ש. אבל בטחון הוא קשר ממשי,
 הבאת המלך עצמו, כפי שעושה הבעל שם
 טוב. טוב, בטחון הוא כבר הבעל שם טוב,
 תחלת הגאולה.

"הוא" שלמעלה מ"היא" - "איהו בנצח"

עד כאן הסברנו שבשרש, הבטחון
 (שמחולל את הזיווג התחתון) למעלה
 מאמונה (שמחוללת את הזיווג התחתון). כעת
 עוד משהו לחזק זאת:
 והיינו כנודע שבסוד אור חוזר,

פח מב"ש ש"ג ח"א פ"ב י, ש"ה ח"א פ"א.

פט איוב כח, יב.

צ הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

צא סוד ה' ליראיו שער "כללות עשר ספירות בשם הוי"
 ב"ה פ"י.

צב בעיקר אמונה ובטחון 14 (נדפס ב"ואביטה" כי תבוא
 ע"ח).

פו זהר ח"ג כ, א (ברע"מ); נג, ב; ערה, ב.

פז ראה סוד ה' ליראיו שער א נספח "ג' רישין שבכתר" פ"ו.

ד. הדרך למלך ולמלכות (שו"ת)

התייעצות עם "ידידים מבינים"

שאלה: בחופש, אחרי שהרב אמר להביא את המשיח^צ, דברנו על מלך. היה חוסר בטחון מהבנות והנשים, האם הרב חיזק דווקא על מלך, או שהרב התכוון בכלל לדיבורים קצרים וקולעים?

תשובה: מלך גם מלשון "במי נמלך". אחד מסימני **תשע"ט** הוא **תהא שנת עצה טובה**. להמלך היינו להתייעץ. כשאני בא להתייעץ על משהו, סימן שיש משהו מאד רציני אצלי, שאני רוצה להתייעץ איך לעשות אותו, איך להגשים אותו. דברנו קודם על המושג "יחוד גופני", השייך למדת הבטחון. יש לכך עוד מלה – הגשמה, להגשים. יש לאדם חלום, יש לו חזון, והוא צריך להגשים אותו. הגשמת החלום נקראת יחוד גופני, והיא נעשית רק עם בטחון, לא אמונה.

בכל אופן – בדידי הוה עובדא – הרבי כותב שצריך להתייעץ עם "ידידים מבינים". יש לך רעיון ורצון טוב – צריך להתייעץ. השנה היא **תהא שנת עצה טובה**. אם אפשר לקלוע ב'מבצעים' למישהו, שהווארט של מלך וגאולה ומשיח מספיק רציני שבא לי ולך להתייעץ ביחד איך עושים זאת, איך מגשימים זאת – זה כבר תכל'ס. על כך הרבי אמר בשיחה המפורסמת של כ"ח ניסן תשנ"א גם להתייעץ. הוא אמר "אני את שלי עשיתי", מסר את השליחות, "עשו כל אשר ביכלתכם להביא משיח", ומה לעשות? לטכס ולמצוא עצה, להתייעץ. מי שהדבר לא רציני לו גם לא יתייעץ, לא נוגע לו. השנה צריך להיות לנו מאד רציני איך להביא את המשיח, איך? להתייעץ.

המלה **הוא**. מה הסוד כאן? שיש משהו באור חוזר שהמוחין הם נקבה, **היא**, והמדות של הלב הן זכר, **הוא**. ולעניננו, האמונה, הכח המייחד את המוחין, היא **היא**, אבל הבטחון, הכח המייחד את הלב והדבור, **והוא**. הוא **הוא**. מה הביטוי הכי חשוב בזה של הוא והיא? "איהו בנצח, איהי בהוד". איך הסברנו נצח והוד? נצח הוא עיקר הבטחון, בטחון פעיל, מקודש. אבל הוד הוא גם בטחון – בטחון סביל, שהוא תדיר, כל הזמן בוטחים ומאמינים. בטחון פעיל הוא פעם ב... – הלואי הרבה, אבל יזמה היא פעם ב... הודיה, לעומת זאת, היא תמידית, כמו אמונה. יוצא שהאור החוזר של המוחין, "איהי", היא, בהוד – הבטחון הסביל והאמונה. בדיוק מה שמסבירים, ש-**יה**, בגימטריא **הוד**, יש אמונה, אבל הוא, "איהו", בנצח. היחוד של **וה**, שעולה עד ה-**א** ועושה את המלה **הוא**, בנצח – "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"^צ. זה מה שהיה כתוב קודם וכאן בסוגרים.

ברכת סיום

עד כאן להיום. איך התחילה השנה? שיהיה חורף פורה – חורף של בטחון! שיתקיים כל מה שדברנו על מהי תורה, מהן מצוות ומהי תפלה – כל הבחינות. כשהיו גם התורה וגם המצוות, ונגיע לתפלה האמתית, הדבקות האמתית, זו הגאולה – נוליד משיח. כתוב "והיו לבשר אחד", בשר לשון בשורה, בשורת הגאולה. מכח היחוד של התפלה – כח הבטחון בנפש – מגיע ה"בשר אחד", בשורת ה"אחד", גם משיח וגם "הוי' אחד" – "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד". שתהינה בשורות טובות.

מעלת ההתעוררות מלמטה

שאלה: לבנות מאד אכפת הקשר עם המבוגרים וכו'. נתפס שלא מדברים על מלך – מדברים על מלכות, אבל מלך הוא חידוש. מפריע לבנות – רוצות שיהיה קשור.

תשובה: יפי, אם מפריע – סימן שנוגע. הכי גרוע להיות אדיש. סימן שאכפת. צריך דווקא לדבר על הענין. עיקר הבעיה כאשר מדברים על דברים חשובים, הכי גדולים, והאדם הפשוט חושב שאתה מדבר על דברים לא מציאותיים. לכן אין גם טעם להתיעץ, כי לא מציאותי בכלל – לא מתחיל. צריך להגיע למצב שכן מתחיל. אם הגלגל מתחיל להתגלגל – הוא יתגלגל ויתגלגל עד שבסוף יגיע ליעד. צריך לעורר את הניצוץ, כך שקודם כל יתייעצו (ולפי העצה הטובה המתקבלת יפעלו).

אם אני מתייעץ איך להגשים – סימן שאני חי את הענין. אם איני מתייעץ – אני לא חי אותו. כמו שמלך צריך בעצמו יועץ, יועץ המלך, עליו כתוב "במי נמלך" – המלך הוא ה', ומי היועץ שלו? אנחנו, עם ישראל, "במי נמלך? בנשמותיהם של צדיקים"^צ. כך אנחנו צריכים לתת עצה איך למצוא את המלך ולהמליך אותו. כנראה הכל מחכה לעצה הטובה של אנשי השטח.

השאלה אם יש משמעות לפעילות ולמחשבות שלנו אם האנשים היותר גדולים לא מצטרפים?

ודאי שיש. אם מצטרפים – מצטרפים. אם לא – יש חידושים בעולם שמתחילים מהגדולים ומחלחלים ממעלה למטה, ויש חידושים שבדיוק הפוך, החידושים הכי חשובים הם דווקא באור חוזר, כמו שלמדנו כעת. אם מתחיל מלמטה ועולה משם –

מגיע למקור האמתי, לקדמות, "כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש"^צ. לפעמים הכי קרובים מצטרפים הכי מאוחר – יש מי שאומר שכאשר יבוא משיח, בסוף, גם החב"דניקים יקבלו אותו...

מייאש, אם הכי קרובים לא מקבלים, למה שהעם כן?

כי לעם יש חושים בריאים. הבעש"ט אמר שכמו שצריכים להאמין בקב"ה כך צריך להאמין בכל יהודי. אפשר להוסיף שכמו שצריכים לבטוח בקב"ה צריכים לבטוח בכל יהודי^צ. "כל אחד מתוקן מחברו"^צ – לכל יהודי יש נקודה מיוחדת בה הוא גדול מכולם. להתייעץ היינו לגלות את הנקודה בה היהודי מיוחד יותר ממני ויותר מכולם. יתכן שיש בחוץ נהג מונית שיש לו את הנקודה, הדעת, איך להמליך מלך יותר מכולם, כדאי להתיעץ איתו.

בכל אופן, צריך להיות קאך-זיך בענין, ביטוי של הרבי. דברנו על "תדיר" ו"מקודש". מהו מקודש? יקד-אש^צ, שבוער לו מה שרוצה לעשות, כולו בוער. כמו שאמרנו קודם, אמונה היא להיות רגוע ובטחון להיות שמח, אבל שמחה היא גם אנרגיה – יש אנרגיה של שמחה, ועל פי קבלה שמחה מאמא, שהיא גם יסוד האש. מי ששמח גם בוער. ככה צריכה להיות שמחה מקודשת. הרבי דבר על "שמחה בטהרתה"^ק, שמחה טהורה. כעת אנחנו מוסיפים שצריכים שמחה קדושה – עם אש קדש.

השאלה אם באמת להשקיע במלך. דרך

צו ראה פלח הרמון לחנוכה ד"ה "ת"ר נר חנוכה".

צז ראה באורך גם בשיעור אמונה ובטחון 8.

צח תניא אגה"ק כב.

צט ראה קידושין נו, ב.

ק שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח. ראה שיעור י"ב אלול ע"ז פ"ג.

צה ע"פ ילקוט שמעוני בראשית רמז יג.

בקביעה הרצונית יש ארבעה שלבים: אמונה (שהדבר אמתי, יכול לקרות), רצון (רצון חזק שיהיה), שכל (שמברר מה צריך לעשות), ראייה (פעולת עיניים, פותחים את העיניים – כמו שהרבי אומר^{קב} – ורואים ש"הנה הנה משיח בא").

שוב, זהו הנושא הכי גדול והכי חשוב של כל המאמר כאן. זו בעצם השאלה ששואלים – איך פועלים על המציאות מתוך הלימוד. צריך לדעת שלכל אחד, ובמיוחד להרבה שמתחברים יחד, יש כח של קביעה רצונית, כח לשנות את המציאות. כמו הבטוי של מי שייסד את הציונות החילונית, "אם תרצו אין זו אגדה" – נכון מאד, אם יש רצון חזק הדבר יקרה. מאיפה בא הרצון? מאמונה. אחר כך הרצון עובר דרך השכל ובסוף מגיע לעיניים, רואים זאת קורה בשטח, 'הנה זה קורה'.

דובר לאחרונה^{קד} על מה ששמענו ממישהו שכל פעם היה אומר 'הנה זה קורה!' (יש דיסק חדש שבעזה"י יצא לאור בקרוב שהשיר הראשון שלו נקרא "הנה זה קורה") – קראתן את השיעור. צריך להגיע למצב של 'הנה זה קורה', הראיה בסוף, ולשם כך צריך קודם אמונה-רצון-שכל – הכל פעולה של בטחון. שתצליחו! אני מאמין בכך וגם בוטח בכך.

חיים מדברים על מלכות, אולי זה קודם, וכשתהיה מלכות אז יהיה מלך. אסור לעשות הכללות, אתן לא יודעות על מה חושב ומדבר כל אחד בדרך חיים, יש על מלכות ויש על מלך.

קביעה רצונית

הבנות שואלות מה היחס בין מלכות ללימודים? כשהיו יומיים של התרמות בזכות הבנות הגענו לסכום. אמרתי שאפשר להפוך איתן את העולם. איך הבנות צריכות להתייחס?

צריך ברען, בצניעות המתאימה לבת – צניעות היא רדל"א^{קב} – צריך אש קדש, וגם כיוון. למה אנחנו לומדים את אמונה ובטחון? לא יודע כמה זמן יקח לנו, בעזרת ה', אבל בסוף נגיע לתכלית המאמר – מה שכתוב כאן בסוף. אתן לומדות יותר משנה, הספקנו עשרים עמודים, ויש שבעים. כשמגיעים קרוב לסוף^{קב} מגיעים לנושא העיקרי של המאמר, "קביעה רצונית". קביעה רצונית היא כוונה איך מאמונה ובטחון באמת משנים את המציאות, פועלים על המציאות. השינוי עובר גם דרך השכל, לא בלי שכל – בלי שכל נוצר תהו ובהו.

קא ביאור הגר"א לספרא דצניעותא בכ"ד. ראה שכינה ביניהם פ"ה; יין משמח ח"ה שער התורה "שערי טבילה". קב פרק ח (עמ' צ ואילך).

קג ראה שיחת פרשת ויצא תשנ"ב.
קד מאז ליל שביעי של פסח ע"ח.

"ציד בפיו"

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת תולדות

אהבה צדדית

לרבקה היא כאהבת בן לאמו, בסוד ה עילאה שבשם, פרוץ אמא).

רבקה אמנו, בפסוק שלנו (הופעת האהבה השלישית בתורה), מוסרת את האהבה העצמית שקבלה ליעקב בנה – "ורבקה אהבת את יעקב" (זו אהבה לבן יעקב, המכוון כנגד התפארת – עיקר ה-ו שבשם).

יעקב אבינו מוסר את האהבה העצמית בפרשה הבאה לרחל – "ויאהב יעקב את רחל"¹ (זו מסירת האהבה מה-ו, מדת יעקב, למלכות, ה תתאה, מדת רחל, כפשוט), ובכך מסתיים רצף האהבה המובהק הזה, משום שלא מצוין בפירוש את מי אהבה רחל. ולסיכום:

י	אהבת אברהם ליצחק
ה	אהבת יצחק לרבקה
ו	אהבת רבקה ליעקב
ה	אהבת יעקב לרחל

בין האהבה השנייה לשלישית מופיעה בתורה אהבת יצחק לעשו "כי ציד בפיו", ועוד שלש פעמים² מוזכרת אהבת יצחק למטעמים³. אחרי שיצחק אבינו 'מוסר' לרבקה את האהבה העצמית, נותרות אצלו

עיקר פרשת תולדות הוא הניגוד בין יעקב ועשו, שיוצר משחק-עימות בין יצחק ורבקה – "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו ורבקה אהבת את יעקב"⁴. כמובן, הפלא – הגורם לרוב החיכוך וה'סיפור' בפרשה – הוא אהבת יצחק לעשו הרשע, אותה מנמקת התורה "כי ציד בפיו". נימוק לאהבה מופיע כאן לראשונה בתורה, וגם בהמשך התורה זו תופעה חריגה-יחסית.

להעמקה בענין יש להקדים תופעה יסודית של אהבה בתורה. שער **אהב** מופיע בתורה **מב** פעמים⁵, אך ניתן לזהות תהליך מיוחד בו עוברת-נמסרת האהבה העצמית בארבעה שלבים (המכוונים כנגד אותיות י-ה-ו-ה):
 האהבה הראשונה בתורה היא אהבת אברהם ליצחק (אהבה עצמית של אב לבן, בסוד ה-י שבשם, פרוץ אבא), כאשר ה' אומר לו "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק"⁶ (את אהבתו המתפשטת-לכל של אברהם, איש החסד והאהבה, ממקד ה' כאהבה עצמית לבנו-ממשיכו).

את האהבה העצמית שנמסרה לו, מוסר יצחק לרבקה אשתו (בהופעת האהבה השנייה בתורה) – "ויבאה האהלה שרה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו"⁷ (מודגש בפסוק כי האהבה

ה שם כט, יח.

1 המעבר בין י-ה ל-ו הוא נקודת תורפה, בה מנסה לפגוע עמלק (נכדו של עשו) – בסוד "כי יד על כס ייח מלחמה להוי' בעמלק מדר דר" (שמות יז, טז וברש"י שם) – ולמלוק-להפריד בין השכל והלב, והיא ראשית השבירה (בסוד המלך בלע, המכוון כנגד הדעת) בעולם התהו, עולמו של עשו (אבי מלכי אדם).

2 שם כז, ט; ד, יד.

3 שלש הופעות אהבת המטעמים הן כנגד הנה"י העומדים "לבר מגופא", בין רגש הלב (החג"ת) למלכות. גם אהבת עשו, "איש ידע ציד איש שדה", שייכת למוטבע בנפש – דהיינו לטבע הראשון, הבלתי-מתוקן (בחינת "ויצא הראשון אדמני" האמור בעשו).

משיעור ל' מרחשון ה'תשס"ז. נרשם ע"י איתאל גלעד.

א בראשית כה, כח.
 ב ראה שערי אהבה ורצון מאמר "מב מסעות של אהבה".
 ג בראשית כב, ב.
 ד שם כד, טז.

של הצדדים (ושרשו באור שהצטמצם לצדדים בצמצום הראשון²¹, לעומת קו היושר-האמצע של **יעקב**, איש התיקון, הבוקע לחלל הצמצום, בסוד "אז **יבקע** כשחר אורך"²²). לכן, את ארבעת פירושי ה"ציד בפיו" – ארבעה פירושים המצדיקים את אהבת יצחק לעשו הרשע – מתאים לפרש על ארבעה צדדים. והרמו המובהק – **עשו** בגימטריא ארבע פעמים **צד**.

לכאורה, שני פירושים כאן הם 'צדדים' של עשו ("פיו של עשו") ושנים 'צדדים' של יצחק ("פיו של יצחק"), אך אליבא דאמת כל מושג ה'צד' שייך לעשו. חלוקת המציאות לשני צדדים – סטרא אחרא ולעומתה סטרא דקדושה (הצד האפל והצד המואר) – מתחילה מהקליפה. מצד הקדושה, בשרש העליון, "אין עוד מלבדו"²³ וכל המציאות היא שלמות אחת. רק כאשר עשו לוקח צד, מגדיר את עצמו כ"סטרא אחרא"²⁴, הוא 'מכריח' את הקדושה לבחור את הצד השני. כך, רק כאשר גדלים הנערים ועשו פורש להיות "איש ידע ציד איש שדה"²⁵ נדרש יעקב – היודע גם לצוד ולרמות, בשעת הצורך, כפי שרואים בפרשתנו ובפרשות הבאות – להגדיר עצמו כ"איש תם ישב אהלים" (וגם אז, עשו פורש לשדות ולשטחים שבצדדי העיר, ויעקב מגדיר-גודר את עצמו במקום הישוב שבמרכז).

שמאל-אחור-ימין-קדם

צדדיה המובהקים של הסטרא אחרא הם צד האחור וצד שמאל (ובפרט קליפת עשו,

אהבות נוספות, אך הן טפלות וצדדיות. מכאן מובן כיצד אוהב יצחק דווקא את עשו הרשע ומדוע האהבה נזקקת לנימוק – אין מדובר באהבה עצמית של אב לבנו-ממשיכו, "אהבה שאינה תלויה בדבר"²⁶, אלא באהבה צדדית, "אהבה שהיא תלויה בדבר", "כי ציד בפיו" (בדומה לאהבת המטעמים ומתוך תלות בה).

צדדי הצידי

רש"י מביא, לדרכו ב"פשוטו של מקרא", שני הסברים ל"כי ציד בפיו" – "פיו של יצחק" או "פיו של עשו": "כתרגומו [ארי מצידה הוי אכיל], בפיו של יצחק, ומדרשו, בפיו של עשו, שהיה צד אותו ומרמהו בדבריו". גם הסוד הפנימי, על יסוד דברי האריז"ל אודות אהבת יצחק לניצוצות הקדושים שהיו טמונים בעשו, מתפרש בחסידות בשני האופנים: "בפיו של עשו" (שהוא ה'שדה' בו יצחק יוצא לציד) – "בעשו היו ניצוצות כמו רבי מאיר ואונקלוס ושמעיה ואבטליון ועובדיה ומהם היה ציד בפיו והיה רוצה יצחק להוציא". או "בפיו של יצחק" – "כי צדיק התענוג שלו מעליות ניצוצות שמעלה הניצוצות אשר נצודו בקליפות ובמה הוא מעלה אותם בתורה ובתפלה שלו שהיא בפה. וזהו כי ציד בפיו, בפיו שלו מוציא הניצוצות. וזהו ויאהב יצחק את עשו, כי בשורש עשו היה ניצוצות אשר ניצודו שם, דהיינו נשמת שמעיה ואבטליון ונשמת רבי מאיר וכן כמה ניצוצות עד ימות המשיח"²⁷.

הודגש לעיל כי אהבת יצחק לעשו "כי ציד בפיו" היא אהבה 'צדדית'²⁸. עשו הוא דמות מובהקת של עולם התהו ("תהו ובהו" מתורגם כ"צדיא וריקניא"), הנוטה לקיצוניות

יג כמודגש בריש מבוא שערים.

יד ישעיה נח, ח.

טו דברים ד, לה.

טז **סטרא אחרא** בגימטריא **לילית**, עמה בוחר להתחתן עשו (ושרו העליון, ס"מ, הנזכר לקמן בפנים).

יז בראשית כה, כז.

ט אבות פ"ה מט"ז.

י תו"א פרשתנו (כ, ג).

יא קדושת לוי עה"פ.

יב וראה רש"י לשמות כא, יג.

אצלו אהבה וברכה (תכונות ימין מובהקות).
ולסיכום:

אחור	רמאות "בפיו של עשו" (דרש רש"י)
פנים	ציד בכח תורה ותפלה
	"בפיו של יצחק" (קדושת לוי)
שמאל	יצחק צד נשמות-ניצוצות
	"בפיו של עשו" (תורה אור)
ימין	מטעמי עשו "בפיו של יצחק"
	(פשט רש"י)

"ופרצת"

אכן, בסופו של דבר יעקב אבינו זוכה
בברכות - בירור הניצוצות הקדושים שיש
בצדדי-התהו חייב להתחולל באמצעות קו
היושר של עולם התיקון, אך הדבר כרוך בכך
שהאיכויות והעוצמות של ניצוצות התהו
תתגלגלנה ביעקב ה'מרכז'.

יצחק, האוהב את רבקה, אוהב גם את עשו
בשל קוי הדמיון שירש מבית רבקה ("צדיקה
בת רשע"), ובתור צדיק 'מבין' בקדושה גם
מזהה את הניצוצות ה'יצחקיים' הטמונים
בעשו ומקוה לראות גם בו את תנועת
התשובה-העליה של אמו - "והנה רבקה
יצאת", כנ"ל. אכן, רבקה, האוהבת את יצחק,
אוהבת את יעקב הדומה לאביו ("צדיק בן
צדיק"), ותמימות יצחק המאמין בטוב שבעשו
רק מחזקת את אהבתה ל"יעקב איש תם".
ב'מבינות' שלה בתחומי הקליפה היא יודעת
שעשו אינו עשוי מהחומר שלה, ואין תקוה
שיתקרב בעצמו לקדושה, ולאידך מזהה שגם
ביעקב מסתתרות נקודות-נשמות שצריכות
העלאה, וממילא שגם בו יכול יצחק למצוא
את 'תאוותו'.

ואכן, בגנבת הברכות מתברר שדווקא
יעקב מאחד בעצמו את כל הצדדים: מסוגל
גם הוא לנהוג בערמת-חכמת צד האחור,
ולרמות את אביו, ויחד עם זאת להשמיע את

שהרי "שרו של עשו" הוא סמאל), להם שייכים
פירושי "פיו של עשו", בעוד צדדי הקדושה
הם צד הפנים וצד ימין, להם שייכים פירושי
"פיו של יצחק" (כאשר, בכל אופן, כל אחד
מהצדדים קשור לניצוצות קדושים בשלהם
אוהב יצחק את עשו ואותם יש להעלות):
הניצוצות הקדושים אותם צד יצחק "בפיו
של עשו" שייכים לצד שמאל - הנשמות
הגבוהות, מלאות גבורת החיים (והרצונות
ה'שמאלניים', ששרשם בכוננות טובות...),
אשר נפלו לקליפות ועל יצחק להגיע למקומן
לגירן או להחזירן בתשובה (צד זה ירש עשו
מאמו, רבקה, שיצאה-עלתה מהקליפות
בתוקף של תשובה - "והנה רבקה יצאת").
הרמאות ש"בפיו של עשו" (אותה ירש
מסבא בתואל ודוד לבן) שייכת לצד האחור
שלו - הכוונות הנסתרות המסתתרות מאחורי
מלות הצדקות והלמדנות התמימות-לכאורה
(וגם בהן יש ניצוץ מסוים, שהרי אין שקר
שאין אמת בתחלתו).

לעומת דיבורי השקר של עשו, בצד האחור,
נמצאים בצד הפנים - באופן המובהק ביותר
- דיבורי התורה והתפלה "בפיו של יצחק",
דיבורי אמת בכחם הוא מעלה ניצוצות מעשו
תוך שהוא עסוק רק בקדושה, בעבודה "לפני
הוי", בלי שום מאמץ להכנס ללוע הארי של
הקליפה.

בצד ימין נמצאים המטעמים "בפיו של
יצחק" - הניצוצות שיצחק אינו צריך להכנס
עבורם לצד שמאל, משום שהם מובאים
בעצמם לפיו. עליהם אומר יצחק "ואכל
מכלי"^ט, הוא טועם בהם טעם גן עדן - טעם
שכר המצוות, שבא מהימין - והם מעוררים

יח שם כד, כו. וראה ד"ה "והנה רבקה יוצאת" בהוספות
לפלה"ר בראשית.

ט שם כז, לג.

כ ב"ב יז, א.

ובזרעך]”^{כז}. בפשוטה זו ברכת פריה ורביה, אך היא כוללת את ההבטחה שיעקב וזרעו (המתחלק לארבעה מחנות שכינה) יגיעו לכל ארבע רוחות הארץ ויבררו את הניצוצות שבצדדי תבל ובמשפחות שבהן. ובאמת הא בהא תליא: נטית יצחק לברך את עשו ו'להשקיע' בו היתה מתוך חשש שיעקב התם לא עתיד להעמיד דורות (כנטית משפחות יחסנים וצדיקים – הנוטות להשתדך בתוך עצמן – להתמעט ולהפסק במשך הדורות, ה"י) – הגילוי שגם בתוך יעקב טמונים דברים הטעונים בירור (שימשך דורות) מבטיח שיעמיד בנים, ועל כן ראוי לברכו, ואותו כשרון של העלאה, בירור והתפשטות יאפשר לו גם לברר את הניצוצות הטמונים בעשו ובעולם כולו.

כד בראשית כח, יד. בסדר הכיוונים בפסוק מודגש האמור בפנים, שצד הקליפה הוא המעורר-מגרה את הקדושה לנקוט צד – ימה (מערב-אחור) קודם לקדמה (מזרח-פנים) וצפונה (שמאל) קודם לנגבה (דרום-ימין) – וכיו"ב בכך (בהיפוך הזוגות, אך בשמירה על הקדמת צד הקליפה לצד הקדושה) בסדר ה**צדיק**, צפון-דרום-ים-קדם, ודוק.

”הקל קול יעקב”^{כא}, קול תפלה וקול תורה^{כב}, של צד הפנים. הוא גם הוא מביא מטעמים אהובים ליצחק (שנתבשלו באהבה על ידי אשתו) – מטעמי צד הימין – אך גם מעלה ריח חריף של ניצוצות החוזרים למעלה, ”וירח את ריח בגדיו”, אל תקרי 'בגדיו' אלא 'בוגדיו'^{כג}, נשמות בני ישראל שהלכו למחוזות השמאל הכי קשים ורחוקים, אך גם משם הם חוזרים אל ה' בתשובה מלאת עצמה.

שלמות התכללות ארבעת הצדדים ביעקב הצדיק (לו שייך לכאורה בעיקר **צד ימין** – בגימטריא **צדיק** – אך הוא כולל בעצמו צפון-דרום-ים-קדם) מגיעה לשלמותה בברכת ה' ליעקב בפרשה הבאה, תוך כדי בריחתו מעשו – [והיה זרעך כעפר הארץ] ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה [ונברכו בך כל משפחות האדמה

כא בראשית כז, כב.

כב תו"א פה, ג (ובכ"ד).

כג בראשית כז, כז. סנהדרין לז, א; יל"ש בראשית רמז קטו.

טעם מצוה – תפלה

שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא) ויוצאות ידי חובה בבקשה כלשהי במשך היום, ולדעת הרמב"ן אע"פ שתפלה מדרבנן והיא מצות עשה שהזמן גרמא (שלש תפלות בזמנים חלוקים) מכל מקום נשים חייבות בה כיון שהיא "רחמי". כל תפלה נקראת "רחמי", בקשת רחמים, אך הדבר שייך במיוחד לתפלה בעת צרה, ואצלנו: לבקש רחמים שה' יפתח את רחם העקרה.¹

תפלה במהותה שייכת לשינוי מנהגו של עולם. כאשר יש מקום לפעולה בטבע, על האדם לפעול ולעשות, אבל כאשר אין מוצא ונוכחים לדעת ש"כי עקרה היא" אז מתפללים לשינוי הטבע (וזהו "לנכח אשתו" כאשר נכח לדעת שהיא עקרה וצריך תפלה), ואז צריך הפצרה מרובה כפירוש רש"י "ויעתה, הרבה והפציר בתפלה".

עמוד העבודה

אברהם הוא עמוד גמילות החסדים, יצחק הוא עמוד העבודה ויעקב עמוד התורה. עבודה שייכת למקדש, לא רק עבודת הקרבנות אלא גם עבודת התפלה, "תפלות כנגד תמידין תקנום"². יותר מזה, הרמב"ם כותב שיש מצוה מיוחדת (חלק ממצות תפלה) של תפלה במקדש, "ללכת שם להתפלל בו ונגדו" – וכן מובא שיצחק לקח את רבקה למקום המקדש להתפלל עליה.³

"וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לַה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֶר לוֹ ה' וַתִּהְיֶה רַבָּקָה אִשְׁתּוֹ"⁴. זהו מקור עיקרי לעניין התפלה, כמו הרמז המובהק: **יצחק רבקה = תפלה**.

לדעת הרמב"ם⁵ מצות עשה מהתורה להתפלל בכל יום, והוא הציווי על "עבודה" ("ולעבדו בכל לבבכם" ועוד), אלא שזמני התפלה ונוסחה הם מדרבנן. ואילו לדעת הרמב"ן⁶ חיוב התפלה הוא רק מדרבנן, "כל ענין התפלה אינו חובה כלל [מהתורה] אבל הוא ממדות חסד הבורא יתברך עלינו ששומע ועונה בכל קראינו אליו", אלא שהרמב"ן מעלה אפשרות שמצוה מהתורה להתפלל בעת צרה (וכבר התבאר ב'טעם מצוה' פרשת ואתחנן). והנה תפלת יצחק היא התפלה הראשונה המפורשת של אדם על עצמו, תפלה להפקד בבנים לאחר שהתברר שרבקה עקרה (וגם יצחק עקר לפי חז"ל⁷) – זו "עת צרה" שבה יש להתפלל.

גם רבקה התפללה, כמו שמפרש רש"י "לנכח אשתו, זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת" (אע"פ שלפי הפשטנים הכוונה רק שיצחק התפלל עליה או לנגדה). והנה מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן נוגעת גם לחיוב נשים בתפלה: לדעת הרמב"ם חייבות בעיקר תפלה מן התורה

נרשם ע"י יוסף פלאי

א בראשית כה, כא.

ב ספר המצוות מ"ע ה. הלכות תפלה פ"א ה"א.

ג דברים יא, יג. הרמב"ם מביא שם ארבעה פסוקים: **ועבדת תעבדו תעבדו ולעבדו = ב פע' תשעט**.

ד בהשגותיו לסהמ"צ שם.

ה יבמות סד, א.

ו כמו שהתבאר בפרשת ואתחנן.

ז מדת הרחמים עצמה שייכת ליעקב בפרט. יעקב נולד על-ידי בקשת רחמים מרובה של יצחק ורבקה, ואז נולדה מדת הרחמים בדמותו של יעקב אבינו ודוק. "עת צרה היא ליעקב [בחינת רחמים] וממנה ישוע".

ח ברכות כו, ב.

ט תרגום יונתן כאן.

בני חיי ומזוני

פרשת חיי שרה עסקה בשידוך יצחק ורבקה, ופרשת תולדות, כשמה כן היא, עוסקת בבנים שנולדו. לאחר החתונה מגיע זמן הבנים, ועל כך יש להתפלל. אמנם גם השידוך היה מלווה בתפלה, אבל פחות מפורשת: "ויצא יצחק לשוח בשדה" ומפרשים חז"ל שהתפלל על זיווגו¹, אבל הדבר לא מפורש. גם בדברי אליעזר אל ה' שיזמן את האשה המתאימה היתה כלולה תפלה ("הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדוני אברהם") אבל זו תפלה שבאה בהמשך לברכה שהעניק אברהם, כמו שהתבאר ההבדל בין ברכה לתפלה. נמצא שעיקר התפלה בתורה הוא על בנים – "מעשה אבות סימן לבנים"², סימן לבנים שיתפללו על בנים. תפלה זו היא בדרך עתירה, כידוע ש"על ילדים צריך מסירות נפש [החל מתפלה במסירות נפש]"¹⁰.

והנה "בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא"¹⁰. אפשר לחשוב ש"מזלא" אינו תלוי כלל במעשה האדם, אבל בחסידות מבואר שאע"פ שזכות רגילה אינה מועילה אך יש זכות גדולה שמעוררת את המזל העליון. זהו גם כח התפלה לשנות את המציאות ולהגיע עד לשרש המזלא, במיוחד תפלה בבחינת "עתירה".

"מזלא" הוא הכתר, שרש הנשמה העל-מודע, ושלת הדברים "בני חיי ומזוני" הם כנגד שלשת הראשים שבכתר. בני שייך לראש העליון של הכתר הנקרא "רישא דלא ידע ולא איתידע" (רד"א), כח האמונה בנפש – **בנים** = **אמונה** ובזכות האמונה ה"דלא [ידע]" הופך

בכללות, התפלה היא פניה מלמטה למעלה, עבודה של 'העלאה', לעומת גמילות חסדים שהיא 'המשכה' מלמעלה למטה (והתורה היא "עמודא דאמצעיתא"). זהו גם ההבדל בין ברכה לתפלה: לאברהם שייכות הברכות, "והיה ברכה, הברכות נתונות בידך", ברכה היא השפעה מלמעלה למטה, וליצחק שייכת התפלה גופא. זו העבודה המיוחדת של יצחק בהמשך הפרשה, חפירת בארות – המים החיים של הבאר נובעים מלמטה למעלה (וכן בארות יצחק רומזים לבתי המקדש¹¹).

והנה יש הבדל בין תפלת יצחק ותפלת רבקה, כמו שמפרש רש"י "ויעתר לו – לו ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן צדיק לתפלת צדיק בן רשע". בלשון הקבלה, יש העלאת מ"ן (מיין נוקבין) מלמטה (בחינת אשה-נקבה), והמשכת מ"ד (מיין דכורין) מלמעלה (בחינת איש-זכר). תפלת רבקה היא העלאת מ"ן, ואילו תפלת יצחק אע"פ שגם היא בדרך מלמטה למעלה הרי היא מעוררת המשכת מ"ד, ולכן קבלת התפלה נכתבה בפירוש רק אצל יצחק. תפלת יצחק היא על היות רבקה עקרה, וכן יצחק עצמו היה עקר (ויש לפרש "לנכח אשתו כי עקרה היא [הוא כתיב]", שהסתכל במציאות אשתו וראה את עצמו משתקף בה שגם הוא עקר. אבל היא התפללה רק על עצמה שלא ידעה בעקרותו). "מפני מה היו אבותינו עקורים? מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים"¹², ויש לפרש שהיינו גם ללמד את ענין התפלה, שעיקרה הוא לדעת שללא עזר אלוקי אנתנו עקרים ואין לנו אלא להשליך יהבנו על ה' שפוקד אותנו בזרעא חיא וקיימא.

יג ראה העמק דבר עה"פ.

יד לפי תנחומא לך ר' סימן ט. רמב"ן בראשית יב, ו. וכינו"ב בבראשית רבה מח, ז "סימן לבניך".

טו מאמר הרבי הרי"צ.

טז מועד קטן כח, א.

י בראשית יב, בורש"י שם.

יא רמב"ן בפרשתנו כו, כ

יב יבמות סד, א.

ל-אלד. חיי שייך לראש השני הנקרא "רישא דאין", כח התענוג בנפש – תענוג שייך לחיים (כמו "להחיות בהם נפש כל חי" שפירושו להתענג¹¹), וכמו "כי עמך מקור חיים"¹² שמתפרש מקור כל התענוגים). מזוני שייך לראש השלישי הנקרא "רישא דאריך", כח הרצון בנפש – כמו שמפורש בפסוק "פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון"¹³.

הבל הלב שהוא מקור אותיות הדבור של התפלה. "עתר ענן הקטרת" הוא הבל ריחני (כמובן קטרת) – שייך לחוש הריח של חשון, החודש בו קוראים בתורה פרשת תולדות. ההבל באותיות הדבור שייך לאות ה "אתא קלילא דלית בה מששא"¹⁴, בחינת נוקבא. והנה ה-ה נוספה לשמותיהם של אברהם ושרה כאשר אברהם הצטווה על המילה והתבשר בהולדת יצחק – מכאן שהשורש של יצחק ובת-זוגו רבקה הוא בשתי אותיות ה של אברהם ושרה, והיא באה לידי ביטוי בתפלתם. גם בדברי הרמב"ם יש לרמז: בספר המצוות שלו מצות התפלה היא החמישית במניין, וכן ב"ג עיקרי האמונה שלו העיקר החמישי הוא שרק לה' ראוי לעבוד ולהתפלל¹⁵, הכל קשור לאות ה, כאשר סדר מניין המצוות שייך **לאברהם (=רמח מצוות עשה)** ועיקרי האמונה שייכים לשרה ("איהי אמונה"¹⁶).

לשון עתירה

עתירה היא אחד מעשרה לשונות של תפלה¹⁷, וכתב רש"י "ואומר אני כל לשון עתה לשון הפצרה ורבויה הוא וכן 'ועתה ענן הקטרת'¹⁸ מרבית עלית העשן". אם כן, יש קשר בין לשון עתירה לקטרת, כמו שהתפלה בכלל נקראת קטרת, ובפרט תפלת מנחה של יצחק אבינו – "תכון תפלתי קטרת לפניך מנחת ערב"¹⁹. עליית ענן הקטרת היא כמו

יז תוס' ברכות לז, א ד"ה בורא.

יח תהלים לו, י.

יט תהלים קמה, טז.

כ המנויים בספרי ר"פ ואתחנן.

כא יחזקאל ח, יא.

כב תהלים קמא, ב. ובירושלמי ברכות פ"ד ה"א למדו מכאן שתפלת מנחה הוקשה לקטרת.

כג פיוט אקדמות.

כד בנוסח פיה"מ הרגיל לא נאמר בפירוש "להתפלל" אבל כן הוא בנוסח "אני מאמין" שהתקבל בישראל.

כה זוהר ח"ג רל, א.

סיפור חסידי

רבי צבי הירש הכהן מרימנוב | בשמים לא כועסים עליו, ואני אכעס!?

הולך בבית המדרש של רבי מענדלי ולא הכיר את רבי צבי הירש ודרכו בתפילה. כשנכנס הגביר, היה ר' צבי הירש באמצע התפילה, כשהוא רץ מצד לצד בדביקות. פתאום, בלי לשים לב נתקל בגביר, וכדרכו, בלי לחשוב פעמיים – כיוון שהיה בהתפשטות הגשמיות – תפס רבי צבי הירש את הגביר והתחיל לסחוב אותו מכאן לכאן יחד איתו. אם לא די בכך, תוך כדי הריצה נקרעו שולי הבגד היקר של הגביר. הגביר היה מופתע ולא הבין בדיוק מה קרה, אבל כיוון שראה מישהו שנראה בעיניו כצדיק, מתפלל בדביקות כה גדולה, החליט שאולי מדובר בבנו של הרבי, ולכן לא רצה לפגוע בו ולא אמר דבר.

אחרי התפילה התיישבו כולם לסעודת ר"ח, ורבי מענדלי קורא לרבי צבי הירש – המשרת שלו – ואומר לו שיגיש לשולחן מאכל מסוים ואחריו מאכל אחר וכו'. הגביר יושב ליד הרבי ורואה שמי שקרע לו את המעיל הוא בסך הכל המשמש – לא הבן של הרבי, לא מישהו מכובד, אלא סתם משרת. הגביר התרגז ופנה לרבי בטרונאי – מה זה?! המשמש שלך הוא 'שור המזיק'! הרבי מחזיק כאן שור שהולך ונוגח אנשים. הגביר סיפר לרבי כיצד המשרת סחב אותו בתפלה וקרע לו את המעיל, איך יתכן שאינו גוער בו?! הרבי – בדומה לסיפורים על אדמו"ר הזקן והרבה צדיקים – נכנס לדבקות, הניח את ראשו על היד, נשען על השלחן, וכך שהה זמן רב. כעבור זמן, הרים הרבי את הראש, פנה לאותו גביר ואמר לו – בשמים לא כועסים על ר' צבי, ואני אכעס עליו?! אף על פי שהוא קצת משתולל, אפילו קצת הזיק לך וקרע לך את הבגד,

רבי צבי הירש הכהן מרימנוב היה תלמידו וממלא מקומו של רבי מנחם מענדל מרימנוב. התייתם מהוריו בגיל צעיר וכשהגיע לבית מדרשו של רבי מנחם מענדל מרימנוב רחמו עליו החסידים ולמדו איתו תורה. רבי צבי הירש נהיה למשמשו האישי של רבי מענדלי ועל שום כך נודע בשם רבי צבי הירש משרת. לאחר פטירת רבו – ובעקבות צוואתו – התמנה רבי צבי הירש למנהיג העדה וחסידים רבים, ואף מצדיקי דורו, היו נוסעים אליו. בל' מרחשון תר"ז הסתלק לבית עולמו ומנוחתו כבוד ברימנוב, גליציה (כיום פולין).

עוד בהיותו של רבי צבי הירש ילד, נפטרו עליו הוריו וצבי הירש הקטן נשלח להתחנך וללמוד מלאכה אצל חייט אחד. כבר אז בער ליבו של הילד לעבודת ה' – להתקשר לצדיקים וללכת בדרך הבעל שם טוב, וכעבור זמן קצר ברח צבי הירש ממורו החייט והגיע לרבי מנחם מענדל מרימנוב, שם החלה מסכת חייו החסידית. מסופר שעוד כילד, היה מתפלל רבי צבי הירש בהתלהבות עצומה ובכוונה גדולה. גם אחרי שבגר וכבר היה למשרת של רבי מענדלי מרימנוב, המשיך בהתלהבות בתפילתו ומנהגו היה לרוץ תוך כדי התפלה בבית הכנסת מצד לצד, מתוך דבקות. וכל כך היה בהתלהבות והתפשטות הגשמיות, עד שאם היה נתקל במישהו או משהו תוך כדי ריצת הדביקות שלו, היה באופן ספונטאני – בלי לחשוב – מחבק אותו, מרים אותו וסוחב אותו איתו ברחבי בית הכנסת.

פעם אחת, בראש חדש, הגיע לרבי מענדלי גביר אחד גדול, וכדרכם של גבירים, היה לבוש בגדים מהודרים ויקרים. אותו גביר לא ידע מה

אפילו אם הוא נתקל במישהו ולא מבינים מה קורה – בשמים רק שמחים איתו, מחייכים וצוחקים יחד. וממילא, גם כאשר מישהו כן מקפיד, כמו הגביר בסיפור שלנו, עונים לו שבשמים לא מקפידים עליו ולכן גם בארץ לא צריך להקפיד.

גם ילד פשוט יכול להיות אדמו"ר

יש עוד דבר מאוד חשוב שכדאי ללמוד מבעל ההילולא. רבי צבי הירש היה ילד פשוט שבא ממשפחה פשוטה – אבא שלו היה רק חייט, וכמו שספרנו, עוד בקטנותו הגיע לרבי מענדלי מרימנוב ונהיה שם למשרת. איך זה קרה? פעם אחת זכה צבי הירש הצעיר להציע את מטתו של הרבי, וכשראה זאת רבי מענדלי, הרגיש ברוח קדשו שיש כאן משהו מיוחד, וביקש שמכאן ואילך שהילד תמיד יציע לו את המטה – ומאז נעשה רבי צבי הירש המשרת של הרבי הגדול הזה. כאשר רבי מענדלי מרימנוב הסתלק, ציווה שמי שימשיך את דרכו לא יהיו בניו, ולא גדולי התלמידים, אלא רק השמש – רבי צבי הירש משרת – יהיה רבי אחריו, ובאמת כך היה. למדים מכאן שגם היהודי הכי פשוט יכול להיות רבי, לא משנה מה הרקע שלו. כך גם לימד אותנו הרבי מליובאוויטש, שבדור שלנו כל אחד צריך להיות רבי. מהו רבי? רבי הוא מי שלוקח על עצמו אחריות לקרב יהודים לה'.

איני יכול להקפיד עליו ולומר לו שיפסיק, כי בשמים לא כועסים עליו. אדרבה, כנראה שבתפלתו הנלהבת הוא גורם לשמחה גדולה בשמים. אתה רוצה שאני אכעס עליו?!

מי שלא כועס – לא כועסים עליו

מה למדים מהסיפור הזה? אפשר ללמוד הרבה דברים. קודם כל רואים שרבי צבי הירש התפלל בכל הרצינות. אין כאן משחק, זו לא השתוללות – הוא פשוט מתפלל בדביקות. רבי מענדלי אמר שלא כועסים על רבי צבי הירש בשמים. צריך ללמוד מכאן גם על ההתנהגות של רבי צבי הירש עצמו בארץ. היחס לאדם – שגם כאשר אתה עושה משהו קצת מוזר, ואפילו נראה בחיצוניות שקצת משתולל, לא כועסים עליך – תלוי באופן ההתנהגות שלו בארץ. יש כלל גדול בחסידות, לפיו כל מה שעושים למטה קורה גם למעלה – "באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא". בשמים מתנהגים איתך כמו שאתה מתנהג בארץ, ואם לא כועסים על רבי צבי הירש בשמים כנראה הסבה שהוא עצמו לא כעס על אף אחד כאן בארץ. באמת, רבי צבי הירש העיד על עצמו בסוף ימיו ש"כל ימי לא כעסתי ולא הקפדתי על אף אחד". העובדה שאדם אף פעם לא כועס ולא מקפיד על אף אחד, קודם כל, משחררת אותו לעבוד את ה' בשיא ההתלהבות, כמו משוחרר מבית האסורים. אז,

מענות ותשובות

שאלה:

שעדיין לא בא כאן לידי ביטוי ייחודו של עם ישראל (שהרי גם לעמים אחרים יש את גבולם ותחומם).

האם טוב להרבות בעליה לקבר הנפטר?

מענה:

חוסר אמונה בייחודו וב**נבדלותו** של עם ישראל. השקפת האנרכיה איננה מכירה בתפקידו המיוחד של עם ישראל לתיקון העולם - תפקיד היוצר את היחס המיוחד בינו לבין כל עם אחר, ואת שייכותו המוחלטת לארץ ישראל. חוסר האמונה בזהותו המיוחדת של העם מביאה לבריחה מאחריותו למילוי תפקידו ולייאוש מיכולתו להגיע לשלימותו.

רצוי לצמצם את הביקורים בקבר לכמה פעמים בשנה, כאשר יש סיבה מיוחדת (כולל הודעות על שמחות במשפחה). כדאי לתת צדקה לעילוי נשמת הנפטר, כמו כן, כדאי להשתתף בשיעורי תורה ולימוד באופן תמידי - הקשר האמיתי והנצחי בין נשמות הוא באמצעות התורה.

שאלה:

חוסר אמונה **בהמתקה**, ביכולתו של הגוי - הערבי במקרה דנן - להגיע לתיקונו ולקבל את האמת האלוקית ביחס לתפקידו של ישראל בין העמים ולמקומו המיוחד בארץ ישראל. האמונה השלימה חותרת למציאות שבה כל העמים יעבדו את השם שכם אחד ואזי יוכל גם כל גוי למצוא את מקומו בינינו, כגר תושב.

מה יש להשיב ליהודים הטוענים שזכותם של הערבים להמשיך להאחז בארץ ישראל?

מענה:

חוסר אמונה היא ביטוי לחוסר אמונה. אבדן כל אידיאל וכל שאיפה מעבר למציאות הנוכחית, מביא למצב בו אין קנה מידה ערכי לשיפוט המציאות. ההשקפה לפיה טענה של כל אחד היא לגיטימית, הכל יחסי ולכולם יש זכות לתבוע, איננה אלא אנרכיה. חולשת האמונה בענין מתגלה בשלוש רמות, המקבילות לסדר הכנעה-הבדלה-המתקה המסור לנו ממורנו הבעל שם טוב:

חוסר **הכנעה**. חוסר אמונה בסדר האלוקי של בריאת העולם וחוסר נכונות לקבלו. לפי סדר זה, לא רק שארץ ישראל שייכת לעם ישראל בזכות אבות, אלא שבורא עולם הוא שקבע גבול ומקום לכל עם ואת ארץ ישראל נתן לעם ישראל ורק לו. קבלת אמת זו באמונה עדיין איננה תודעה שלמה, משום

שאלה:

יש לנו בן משפחה שנוצר עמו 'ברוגז' והוא ניתק קשר עם כל המשפחה. לאחרונה הוא חזר להיות בקשר עם כל שאר בני המשפחה חוץ מאמי, ואיני יודעת איך להתייחס אליו כשהוא בקשר איתי, ובעיקר איך אפשר להביא שלום בין כולם.

מענה:

עליך לחשוב שאת מייצגת את אמא שלך (בלא-יודעין, בלי שהדבר נאמר בשום צורה), וככל שתחזקי ותשפרי את הקשר, בדרך ממילא יתחזק הקשר גם עם אמך.

חוסר **הכנעה**. חוסר אמונה בסדר האלוקי של בריאת העולם וחוסר נכונות לקבלו. לפי סדר זה, לא רק שארץ ישראל שייכת לעם ישראל בזכות אבות, אלא שבורא עולם הוא שקבע גבול ומקום לכל עם ואת ארץ ישראל נתן לעם ישראל ורק לו. קבלת אמת זו באמונה עדיין איננה תודעה שלמה, משום

שאלה:

בישיבה בה אני מלמד יש ילד שפשוט לא מתפקד. הוא מפטפט, מתעסק בכל מיני דברים ואף יוצא מהשיעורים וגורר אחריו ילדים אחרים. התקשורת והאמון איתו מאוד חלשים, והוא מצדו לא מביע נכונות להשתפר בתחום הלימודי. מאידך, לא מדובר בילד רע ח"ו או חצוף, ואדרבא דווקא יש לו חיבור טוב לענייני קדושה. נראה שפשוט הוא עצמו מיואש מהתחום הלימודי.

השאלה היא האם פשוט להמשיך להכיל אותו באהבה, בהתחשב ביתרונות ובצד הטוב שלו, או שמא יש להכניס גם צד של דין (לצד אהבה מרובה) ולדרוש ממנו יותר מאמץ ובע"ה הצלחה?

מענה:

צריך לאמוד נכון את היכולות שלו ולפיהן לתת לו אתגר בו הוא יכול לעמוד, עם הבטחת צ'ופר ראוי כדי שיעשה זאת.

שאלה:

האם מותר לומר ביקורת על אדם שנפטר, שעשה בחייו מעשים חמורים שגרמו נזק לרבים?

מענה:

עניננו אינו לשפוט את האנשים. כל אדם חי ופועל באופן שלילי צריך להתנגד למעשיו בכל התוקף, אך לרחם עליו ולרצות לקרב

אותו. לאחר פטירתו נותרו רק הרחמים והרצון בתיקונו ועילוי נשמתו (ולעתים אף ניתן ללמוד מהנקודות הטובות שלו).

כמובן, באם מעשיו ממשיכים להשפיע באופן שלילי (שאזי רבה עליו הרחמנות ביותר, כי כעת בוודאי הוא רוצה לשנות את מעשיו ואין ביכולתו) יש לצמצם את השפעתם השלילית ולפעול כנגד תוצאות אלו בתוקף ובענייניות.

שאלה:

קראנו ב'ואביטה' של השבת שעברה על הדרכת הרבי מליובאוויטש שילדים ימנעו מהסתכלות על בעלי חיים טמאים. עד איזה גיל נהוג להקפיד שילד לא יראה חיות טמאות? ומה בדבר ביקור בגני חיות?

מענה:

נוהגים להשתדל שילד לא יראה חיות טמאות עד גיל חינוך, שאז אפשר לחנך ולהסביר על פנימיות כל חיה וחיה על פי תורה (מותר, אסור, סימנים, הלימוד מתכוונתיה וכו'). מהגיל שהילד יכול להבין זאת, אפשר לקחת אותו לגן חיות.

העיקר להתחיל מלימוד "פרק שירה" המופיע בכמה סידורים (יש לנו דיסק שירים עם שירת חלק מהחיות הנקרא "פרק שירה"). טוב לומר עם החיה את השירה שלה לה' כשמבקרים בגן חיות, לצד הכלל של הכרת נפלאות הטבע – נפלאות הבורא.

ברכות בחשבון מתמטיקה בפרשת השבוע

(יב) וַיִּזְרַע יַצְחָק בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהוּא מָאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ הוּא' (יג) וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶף הַלּוֹף וַיִּגְדַּל עַד כִּי גִדַּל מְאֹד

ויגדל האיש

כלומר, פסוק זה אומר כולו גדל, כפשוטו ובדילוג.

"וַיֵּלֶף הַלּוֹף וַיִּגְדַּל" עולה 170, שהוא 5 פעמים **דל** (10 פעמים **טוב**). הפסוק כולו, וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶף הַלּוֹף וַיִּגְדַּל עַד כִּי גִדַּל מְאֹד, מורכב מ-11 אותיות מתוך 22 אותיות האלף-בית, והן: א ג ד ה ו י כ ל מ ע ש. האותיות הנפוצות ביותר בפסוק הן ד ו-ל. ה פעמים ד ו-ה פעמים ל. ה-ל הראשונה היא האות ה-ה בפסוק. סימן הלמדים הוא לפיכך ל-ה הלמדין. והוא סוד ה עילאה שבשם הוי' ב"ה, פרצוף אמא, סוד מגדל הפורח באויר, ושרשו של יצחק כנודע.

לכל מלה בלשון הקדש יש שער של שתי אותיות. והנה, השער של האות דלת הוא דל ואילו השער של האות למד הוא לד.

וימצא מאה שערים

בפסוקנו 31 אותיות ולפיכך אפשר לצייר

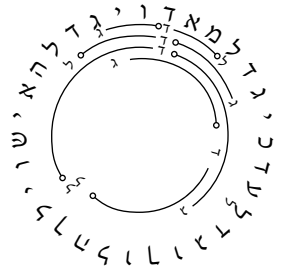
ל	ו	י	ג	ד	ל
ה	א	י	ש		
י	ל				
ה	ך				
ל					
ו					
ך					
ו	ג				
ע	ל	ד			
ג	י	כ	י		
ד	ל	מ	א	ד	

בצורת מספר ברית. מספרי ברית מורכבים משני משולשים זהים עם נקודה (אות ברית) המחברת ביניהם. מספרי הברית הראשונים הם: 1, 3, 7, 13, 21 (והם סדרה A002061 ב-oeis.org). הנוסחה של מספרי הברית היא: $f[n] = n^2 \pm n \pm 1$

בשבוע שעבר, ראינו ששרה אמנו חיה 37 שנים טובות לאחר לידת יצחק, וכן ראינו שעל פי האריוז"ל, יצחק אבינו הוא תקון של **הבל**.

גם בפרשתנו אנו פוגשים את המספר 37 בשרש העיקרי המתאר את יצחק - השרש **גדל**. כבר בעת גמילתו של יצחק נאמר עליו, וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגְמַל. ובעת העקדה יצחק היה בן **גדל** שנים. והנה, בפסוק שלפנינו, שרש זה מופיע שלש פעמים, "וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶף הַלּוֹף וַיִּגְדַּל עַד כִּי גִדַּל מְאֹד".

בשינוי סדר האותיות, גדל הינו דלג, ולכן מתבקש להתבונן בדילוגים אפשריים של גדל בפסוק. והנה, בנוסף לשלש הפעמים שמופיע השרש גדל במפורש בפסוק, אם נצייר את האותיות במעגל, נמצא שיש עוד ארבע פעמים גדל בדילוג. דילוג ראשון: גדל מאד ויגדל (דילוג 3 חוזר); גדל מאד ויגדל (דילוג 5 ישר); וגדל עד כי גדל מאד ויגדל האיש וילך (דילוג 12 ישר); וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד ויגדל (דילוג 11 חוזר).

השלמת הפסוקים

פסוק יב, הקודם לפסוקנו (פסוק יג) הוא:
וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵוָה וַיִּמְצָא בְּשָׂנֵה
הַהֵוָה מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ הו"י:

חציו השני של פסוק יב (טעם האתנחתא הוא המחלק פסוק לשנים לפי טעמי המקרא),
”וַיְבָרְכֵהוּ י-הוה”, עולה 275 (צרוף אותן ספרות של 725 ערך פסוק יג) שהוא 11 פעמים 25. כשנצרף את סיום פסוק יב עם כל פסוק יג בו אנו עוסקים, ויגדל וגו”, יעלה הכל בדיוק 1000. כך גדל היבול של יצחק ממאה שערים (10²) לאלף אורות של מתן תורה (10³).

כיוון שבביטוי ”וַיְבָרְכֵהוּ י-הוה” יש 11 אותיות יוצא שממוצע כל אות 25. וכן, בכל הפסוק, ”וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּאֶרֶץ הַהֵוָה וַיִּמְצָא בְּשָׂנֵה הַהֵוָה מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ הו"י” יש 11 תבות. ערכו של פסוק יב כולו הוא 2371 ויחד עם פסוק יג הכל עולה 3096 שהוא **וגדל** פעמים **חסד**. בפסוק מדברי הימים (א כט, יא) המתאר את מדות ה', מדת החסד מכונה ”גדלה”, ”לָךְ ה' הַגְדֵּלָה וְהַגְבִּירָה וְהַתְפָּאֶרֶת וְהַנְצִיחַ וְהַהוֹדוּ וגו'” והיא מדת אברהם אבינו שהצטיין במידת החסד, ואילו מדתו של יצחק הוא גבורה. והנה כאן, רואים כיצד מדת הַגְדֵּלָה מתגלה אצל יצחק ביתר שאת ויתר עז. יוצא אם כן שגבורתו של יצחק היא התגברות בחסדי אברהם, כלומר בגדולת אברהם עד כי גדל מאד. יש לומר ש”מאד” הוא ענין הבלי גבול, גילוי עתיקא, וכידוע ד”לית שמאלא בהאי עתיקא כולא ימינא”, והיינו שבמקום שרשו השמאל (יצחק) הוא אך ורק התגברות החסד והוא החסד שהגדיל כאן את יצחק עד מאד.

וכן, מאה השערים אותם מצא יצחק רומזים לסוד ”מאה ברכות בכל יום”, גילוי אור הכתר, עתיקא, כנ”ל.

בכל צורת ברית, ראוי להתבונן בשלוש הפנות של שני המשולשים והנקודה השביעית המחברת ביניהם המגדירות את עיקר גבולות הצורה.

בפסוקנו, אלו שבע האותיות המודגשות. הפינות והנקודה האמצעית (אות הברית) הן **ו ל ד ד ו** שסכומן 50. שתי האותיות הנותרות על הקו האמצעי הן **ל ך** וגם סכומן 50. יחד, הן עולות 100 (10²), רמז למאה השערים שמצא יצחק, והמזכרים בפסוק הקודם. אכן, בקבלה מבואר שמאה שערים אלה הם פעמיים 50 שערי בינה (באמא עילאה ובאמא תתאה) שהם שורש יצחק.

סכום שאר האותיות בפסוק הוא 625 (25²). שני המספרים, 100 ו-625, הם כפולות של 5, כאשר 100 הינו (5+5) ו-625 הינו (5·5).

גדלת אברהם ופחד יצחק

בקבלה, גם לניקוד יש ערך מספרי, כמו לאותיות לשון הקודש. את הערך המספרי של הנקודות מחשבים על ידי חלוקת סימני הניקוד לקוים ונקודות. ערך כל קו 6 (כמו האות ו שצורה קו פשוט) וכל נקודה עולה 10 (כאות י שצורה נקודה).

והנה, ערך הניקוד של כל הפסוק וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ הַלֹּךְ וַיְגַדַּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד הוּא 274 שהוא 2 פעמים 137 - גילו של אברהם, ”האדם הגדול”, בשעה שעקד את יצחק. ועוד, ערך האותיות עם הניקוד (725 ועוד 274) עולה 999 שהוא 27 פעמים **גדל**. עיקר הפלא הוא שהחלק הראשון של הפסוק, ”וַיִּגְדַּל הָאִישׁ וַיֵּלֶךְ הַלֹּךְ וַיְגַדַּל” עם הניקוד עולה 725 והמשך הפסוק ”עַד כִּי גָדַל מְאֹד” עם הניקוד עולה 274 כך שיש שני עדים לחלוקת הפסוק עם הניקוד ל-274 ו-725.

ויתרו 133: הקנים בקרקרה

המדור לילדים

רק לאחר שהיא הולכת לדרוש את ה' וילבקש ממנו תשובה, והיא נרגעת רק כְּאִשֶּׁר היא שומעת את הבשורה ש"שני גוים בבטנך".

מה ה'ה כל כך קשה לרבקה עד כדי שֶׁאֵבְדָה את הרצון לחיות? כיצד פָּתַר לה שם הצדיק את הבעיה בתשובה שנתן לה?

רק נפש אלוהית?

המִשְׁבֵּר שְׁעוֹבֶרֶת רְבֵקָה הוא בְּעֵצָם ספור החיים של כל אחד מאתנו. אבל לא רק ספור חיים אלא גם דָּרָךְ עֲבוֹדָה בְּחַיִּים הללו. אנחנו עוד זוכרים (משבוע שעבר, נכון?) שֶׁבְּכָל יְהוּדֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי נַפְשׁוֹת – הָאֱלֹהִית וְהַבְּהֵמִית, וְשָׁפָל אַחַת מֵהֶן היא אישית בפני עצמה, אז את זה רציתי להסביר לכם היום קצת יותר.

למה כל כך חשוב לי לדעת שיש בתוכי שתי נפשות הפוכות הנאבקות זו בזו? בשביל זה צריך לדמין מה עלול לקרות לי אם אתעלם מִכֶּפֶר. נניח שיש לי רק נשמה טהורה, ואני בעצם יהודי שרוצה רק לעבד את ה', לעשות רק טוב. אני קם בבקר בחֶשֶׁק, אומר "מוֹדָה אֲנִי" וְנוֹטֵל יָדַי לְיַד הַמִּטָּה, מִמֶּשׁ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. מתארגן

זה כבר ה'ה נראה לי מגזם. "חבר'ה, זה לא יפה. אתם לא יכולים לעשות לו את זה. הוא פגע", קראתי בלהט.

"תפסיק כבר, מה אתה פנה צדיק? אתה חיב להרס לנו?", החזירו לי, "רזי, תפסיק כבר לעשות הצגות. אנחנו מפירים אותך טוב..." רגע, אולי הם באמת צודקים? בעצם... גם אני מפיר את עצמי טוב. גם אני שוכב לפעמים. אבל... זה אומר שהפעם אני לא רוצה באמת להיות טוב?

אז ילדים, אולי תאמרו לי אתם: אני צדיק או לא? זה באמת אצלי או שלא?

למה זה אנכי

בתחלת הפרשה שלנו מספר משהו מאד מענין. לאחר עשרים שנות עקרות ותפלות נפקדת סוף-סוף רבקה אמנו. אפֶשֶׁר לְתֵאָר עַד כִּמָּה צִפְתָּה לְכֹךְ. בְּמַהֲלָךְ חוֹדְשֵׁי הַהֲרִיִן היא עוברת קשיים, הבגים מתרוצצים בבטנה. הגיוני שפֶּאֶשֶׁר יִשְׁ קָשִׁי מְצֻטְעָרִים. הגיוני גם שמביעים את הקשי בדבור, אבל רבקה אומרת משהו הרבה יותר חריף. היא שואלת: "אם כן למה זה אנכי", למה בכלל שונה לחיות? את המצוקה הזו פותרת רבקה אמנו

מוסדות חינוך

תורת חיים

בנישואות הרב יצחק גינזבורג שליט"א

לבד ויוצא בזריזות לתלמוד תורה. הכל טוב, אַח אֵיזָה כִּיף לְהִיּוֹת יְהוּדִי! רק מה, בְּדַרְךָ אֲנִי עוֹבֵר לִיד חֲנוּת הָאוֹפְנִים וְקוֹלֵט גְּלָגְלוֹת חֲשָׁמְלוּת (הוֹכֵר-בוֹרֵד) מִדְּגָם חֲדָשׁ שְׁעוּד לֹא הִכְרַתִּי. "רק דִּקְה", אֲנִי נֶעְצָר, וְהַדִּקְה הוֹפְכֶת לְחֲצֵי שְׁעָה... כְּשֶׁאֲנִי מִגִּיעַ לְכַתֵּה הַדְּלֶת כְּבָר סְגוּרָה, וְכִשְׁהֵרַב שׁוֹאֵל אוֹתִי לְמָה אֶחְרַתִּי אֲנִי מְחַפֵּשׁ אֵיזָה תְרוּץ טוֹב. רוֹצִים לְעוֹזֵר לִי? "לֹא שְׁמַתִּי יָב לִשְׁעוֹן", או "חֲשַׁבְתִּי שְׁמַתְחִילִים יוֹתֵר מְאַחֵר", וְאוֹלֵי "זוֹ רַק הַפַּעַם הָרֵאשׁוֹנָה שְׁלִי", וּבַעֲצָם "כֵּלָם גַּם מְאַחֲרִים...".

הָאֲמַת שֶׁאֶפְשֵׁר לְחַשֵּׁב עַל עוֹד הַרְבֵּה תְרוּצִים, אוֹלֵי אֶפִּילוֹ יוֹתֵר טוֹבִים, שֶׁבַעֲצָם אוֹמְרִים כְּלָם דְּבָר אֶחָד: אֲנִי לֹא מִמָּשׁ אֶשֶׁם! אָבֵל, גַּם לְאַחֵר כָּל הַתְרוּצִים, אֲנִי הֵרִי יוֹדֵעַ אֶת הָאֲמַת. קוֹרְאִים לָזֶה 'לְהַצְטִידֵק'. פְּרוּשׁ הַמְּלָה בְּעֵבְרִית לְהַתְלַבֵּשׁ הוּא לְהַלְבִּישׁ אֶת עֲצָמִי, לְהַתְרַחֵף פְּרוּשׁוֹ לְרַחֵף אֶת עֲצָמִי. אִזּוֹ מַה זֶה לְהַצְטִידֵק? לְעִשׂוֹת אֶת עֲצָמֵי צְדִיק, אֶפִּילוֹ שֶׁאֲנִי לֹא מִמָּשׁ...

בְּמִקְרָה הַפּוּרָה, אִם אֲנִי מִתְעַלֵּם מִכֶּן שְׁיֵשׁ לִי נֶפֶשׁ אֱלֹקִית. אִם בְּאֲמַת לֹא הֵייתִי מִתְחַפֵּשׁ לְכֹזֵה צְדִיק-תָּמִים, הֵייתִי יוֹדֵעַ וְזוֹכֵר הֵיטֵב שֶׁאֲנִי לְפַעֲמִים שׁוֹכֵב לֹא קִטּוֹן, שְׁגָם לִי יֵשׁ נֶפֶשׁ בְּהֵמִית וְיֹצֵר רַע, שֶׁלֹּא תִמְיֵד בָּא לִי לְהַפְסִיק בְּאֲמַצֵּעַ מִשְׁחָק כְּשֶׁאֲמַא קוֹרֵאת לִי לְעִלוֹת הַבַּיְתָה, לְעוֹזֵר אוֹ לְשִׁמּוֹר עַל הָאֵחַ הַקָּטָן. אִם אֶת כָּל זֶה הֵייתִי זוֹכֵר, וְאֵלוֹ שֶׁאֲנִי בְּעֵצָם יְהוּדִי עִם נִשְׁמָה שְׁמַחֲפֵשֶׁת אֵיךְ לְהוֹסִיף טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה – אֶת זֶה הֵייתִי שׁוֹכֵחַ. מַה עֲלוֹל הִיָּה לְקִרוֹת לִי? הֵייתִי מִתְיָאֵשׁ! הֵייתִי אוֹמֵר לְעֲצָמִי: בְּשִׁבִיל מַה לְהִתְאַמֵּץ? הֵרִי אֵף אֶחָד לֹא צְדִיק בְּאֲמַת.

בְּכָל בְּקָר אָנוֹ אוֹמְרִים "רַבָּה אֲמוֹנְתְךָ". זֶה הָאֲמוּנָה שֶׁה' מְאַמֵּן בְּנוֹ בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ, וְלִמְרוֹת כָּל מַה שֶׁהִיא אֶתְמוּל הוּא מִחְזִיר לָנוֹ אֶת הַנִּשְׁמָה טְהוֹרָה, אֶת הַהִזְדַּמְנוּת לְהִתְחִיל הַכָּל מִחֲדָשׁ. אֶת הָאֲמוּנָה הַזֹּאת עֲלוֹל הֵייתִי לְאַבֵּד. שְׁמַח, מַה שֶׁבְּטוּחַ, כְּבָר לֹא הֵייתִי...

לְמָה זֶה קוֹרָה לִי? מַה שְׁכַחְתִּי פֶה? שְׁכַחְתִּי יֵשׁ לִי נֶפֶשׁ בְּהֵמִית וְיֹצֵר רַע, שֶׁאֲנִי לֹא כֹזֵה צְדִיק. אִם הֵייתִי זוֹכֵר זֹאת בְּזִמְן אֲמַת סְבִיר שֶׁלֹּא הֵייתִי מְנַסֶּה לְשַׁכְנַע אֶת הָרַב [וְאֶת עֲצָמִי] שֶׁאֲנִי בְּסֹדֵר. הֵייתִי פְּשוּט מוֹדָה בְּאִשְׁמָה וְחוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה. בְּקִצּוֹר, חֲסֵרָה לִי שְׁפִלוּת.

בְּמִלִּים אַחֲרוֹת: שְׁפִלוּת אוֹלֵי יֵשׁ לִי, אָבֵל חֲסֵר לִי בְּטוּל.

קוֹת מְהִלָּה עַל שְׁנֵים

אֲדַמּוּ"ר הַזֶּקֶן אָמַר פַּעַם בְּטוּי מְעַנְיוֹ: יְהוּדִי הוּא "קוֹנֵץ מְהִלָּה". לְמָה קוֹנֵץ? כִּי מִי שְׁיֵשׁ לוֹ רַק נֶפֶשׁ אֱלֹקִית הוּא מְלֵאָה, אֵין לוֹ בְּכָלֵל בְּחִירָה, הוּא רוֹצֵה בְּטַבְעוֹ רַק טוֹב. וְמִי שְׁיֵשׁ לוֹ רַק נֶפֶשׁ בְּהֵמִית גַּם הוּא חֲסֵר בְּחִירָה, אֵין לוֹ בְּכָלֵל שׁוּם יְסוּרֵי

לְמָה זֶה קוֹרָה לִי? מַה שְׁכַחְתִּי פֶה? שְׁכַחְתִּי יֵשׁ לִי נֶפֶשׁ בְּהֵמִית וְיֹצֵר רַע, שֶׁאֲנִי לֹא כֹזֵה צְדִיק. אִם הֵייתִי זוֹכֵר זֹאת בְּזִמְן אֲמַת סְבִיר שֶׁלֹּא הֵייתִי מְנַסֶּה לְשַׁכְנַע אֶת הָרַב [וְאֶת עֲצָמִי] שֶׁאֲנִי בְּסֹדֵר. הֵייתִי פְּשוּט מוֹדָה בְּאִשְׁמָה וְחוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה. בְּקִצּוֹר, חֲסֵרָה לִי שְׁפִלוּת.

רַק נֶפֶשׁ בְּהֵמִית

יְפָה, עֲכָשׁוֹ גַם צְרִיךְ לְהִבִּין מַה יְהִיָּה

לְהִתְנַהֵג אִיךָ שֶׁבֹא לָנוּ. בְּעֶצֶם זֶה אוֹמֵר
שֶׁאֲנַחְנוּ בֵּינוֹנִים.

אוֹמְרִים שֶׁהַפְּרֵת הַמַּחְלָה הִיא כְּבָר
חֲצִי מֵהַתְּרוּפָה, וְלָכֵן חָשׁוּב לָנוּ לְהַפִּיר אֶת
עֲצָמֵנוּ בְּצוּרָה נְכוֹנָה. אִם לֹא נִדְעֵהּ לְהַבְחִין
בְּכָךְ – אָנוּ עֲלוּלִים לְהִתְבַּלְבֵּל, לֹא לְדַעַת
מִי אָנוּ, וְזֶה מֵה שֶׁהַצִּיק לְרַבְבָּקָה. וְהִתְשׁוּבָה
שֶׁהִיא קִבְלָה הֵיְתֵה – אֲדַרְבֵּה. רַק נֶפֶשׁ
אֶלְקִית – חֲסֵרָה לָנוּ הַשְּׁפָלוּת; רַק נֶפֶשׁ
בְּהֵמִית – אֵין לָנוּ סְפוּי לְזִכּוֹת לְבִטּוֹל.
שְׁנִיָּהֶם יַחַד – הָאָדָם הַמְּתַקֵּן!

בְּהַצְלָחָה לְכַלְנוּ
כִּי

מִצְפוּן. הַחֲכָמָה-הַקּוֹנֵץ הוּא לְדַעַת כִּי צַד
לְחִיּוֹת עִם שְׁתֵּי הַנְּפֻשׁוֹת יַחַד. בְּשִׁפְת
הַחֲסִידוֹת קוֹרְאִים לָךְ נְשִׂיאת הַפְּכִים.
אֲנַחְנוּ צְרִיכִים גַּם בְּטוֹל וְגַם שְׁפָלוּת.

שְׁמַעְתִּי פַעַם עַל אֲנָשִׁים שֶׁסּוֹבְלִים
מִבְּעָה נְפֻשִׁית שֶׁשָּׂמָה פְּצוּל אִשְׁוִית.
פַּעַם הֵם בְּטוֹחִים שֶׁהֵם מִיִּשְׁהוּ אֶחָד
וּפַעַם אַחֲרַת הֵם כְּבָר מִיִּשְׁהוּ אַחֵר, עַד
שֶׁהֵם מִמַּשׁ מְסִתְבָּכִים – מִי אָנִי בְּכָלֵל?
זֶהוּ מְקַרָּה קִיצוֹנִי, מִמַּשׁ מַחְלָה. אֶבֶל
כַּעַת רְאִינוּ שְׁלֵכֵל יְהוּדֵי יֵשׁ בְּעֶצֶם סוּג
שֶׁל פְּצוּל אִשְׁוִית. יֵשׁ לָנוּ שְׁתֵּי דְמוּיוֹת –
נֶפֶשׁ אֶלְקִית וְנֶפֶשׁ בְּהֵמִית – פַּעַם אֲנַחְנוּ
צְדִיקִים שְׁרוּצִים רַק אֶת ה' וּפַעַם נַח לָנוּ

שְׂאֵלַת הַשְּׂבוּעָה

אִיזוֹ מְדָה עֲלוּלִים לְאָבֵד אִם שׁוֹכְחִים שְׁיֵשׁ לָנוּ גַם נֶפֶשׁ בְּהֵמִית?
בֵּין הַפּוֹתְרִים נְכוֹנָה יִגְרַל פָּרִס. אֶת הַתְּשׁוּבָה יֵשׁ לְשַׁלַּח לְכַתְּבַת הַדְּאָר
הָאֶלְקִטְרוֹנִי maosime@gmail.com אוּ לְעֵנּוֹת בְּטֵלְפוֹן 079-9211452
עַד יוֹם שְׁנֵי הַקְּרוּב.

הַזִּכָּה מְשׁוּבָע שְׁעֵבֵר: **דוד אברהם** מִשְׁדְּרוֹת

אִם אַתֶּם מַחְפְּשִׁים חִינוּךְ פְּנִימִי-חֲסִידִי בַדֶּרֶךְ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְתַלְמִידִיו, לִימוּד בְּרַמָּה גְבוּהָ,
אוּוִירָה חֲמָה וְאִישִׁית, לִימוּד עַל טֵהֶרֶת הַקּוֹדֵשׁ מִתּוֹךְ תַּכְנִיּוֹת לִימוּד מִקּוּרִיּוֹת,

מוֹסָדוֹת 'תּוֹרַת חַיִּים' זֶה הַמְּקוֹם בְּשִׁבְלֵכֶם.

הַהֲרַשְׁמָה לְשָׁנָה "ל תש"פ בַּתְּלִמּוּד תּוֹרָה 'תּוֹרַת חַיִּים' וּבִבְיַה"ס לְבָנוֹת 'עֵלֶת חַן', כָּבֵר הַחֲלָה.

מִקּוֹמוֹת אַחֲרוֹנִים לְשָׁנָה "ל תשע"ט. הַתְּקַשְׁרוּ עוֹד הַיּוֹם 052-6287000

נוער

בלי-סודות. העולם המודרני, באוירת פתיחות ובאמצעים הטכנולוגיים, מייצר מציאות שכמעט לא נותרו בה סודות. הציבור חשוף לכמות מידע חסרת-תקדים, וילדים ובני נוער נחשפים לדברים שתמיד השתייכו לעולם המבוגרים בלבד (כאשר האוירה הכללית השלטת היום מחלחלת, ברמה כזו או אחרת, ומשפיעה אפילו על הזוכים לגדול ב'חממות' של תורה ומצוות). מהי העצה?

מבול הידע הכללי-המדעי בא בד-בבד עם מבול של רזי תורה, ולמחלת הבלי-סודות הכללית הוקדמה הרפואה בדברי האריז"ל שבדורותינו אלה "מותר ומצוה לגלות זאת החכמה". המענה לרוחות הסערה שבחוץ הוא חיזוק האמונה, ההבנה והרגשות שבפנים. לכן, היום צריך את ללמד פנימיות התורה גם לצעירים ביותר, בצורה נכונה וראויה.

שני השיעורים הנדפסים השבוע בגליון ממחישים כיצד ניתן ללמד את החסידות העמוקה ביותר, הנוגעת בנושאים הרגישים בחיים, גם לנערות צעירות. הרב גינזבורג שליט"א מלמד את המושגים העמוקים, ברצינות גמורה ובאמון מלא ביכולת של התלמידות הצעירות, תוך הסברה והמחשה כיצד הם נוגעים בנפש של כל אחד ואחת, באים לידי ביטוי בעבודת ה' היום-יומית, ומכינים לקראת השלבים הבאים בחיים – הקמת בית בישראל ויציאה לחיי שליחות.

התוועדות י"ט בכסלו תתקיים בע"ה **ביום ראשון י"ז בכסלו** (25/11), בשעה **20:15** באולם **תצוגות** - בנייני האומה - ירושלים. ליווי מוזיקלי - חיליק פרנק, אחיה אשר כהן-אלורו ושלמה כ"ץ.

נושא ההתוועדות: **ארץ ישראל בתורת אבות החסידות**

האירוע לגברים (בגלל הפרדת הימים בשבוע החסידות בבנייני האומה).

שיעור מיוחד לנשים עם הרב גינזבורג יתקיים **ביום רביעי כ' בכסלו** בשעה **16:00**,

במתחם בנייני האומה.

רוצים להשתתף בהתוועדות מלווה מלכה מצומצמת עם הרב?

תרמו לאירוע (770 ש"ח ליחיד או 1026 ש"ח לזוג) וקבלו **כרטיס להתוועדות**

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה?**

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il